

M 125863

การออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน

นางสาวกุลชาติ จันทะหงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับ..... 19 พ.ค. 2560

วันลงทะเบียน.....

เลขทะเบียน..... วจ. 250430

เลขเรียกหนังสือ..... 419 กว72ก 2558

ด.2

โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีมีัลติมีเดียและแอนิเมชัน
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ.2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบรับรองปริญญาโท
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรื่อง การออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน
โดย นางสาวกุลชาติ จันทะหงษ์

ได้รับอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีมีลติมีเดียและแอนิเมชัน

..... คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรปภา อารีราษฎร์)

8 ธันวาคม 2558

..... ประธานสาขาวิชาเทคโนโลยีมีลติมีเดียและแอนิเมชัน

(อาจารย์ปิยศักดิ์ ถีอาสนา)

8 ธันวาคม 2558

คณะกรรมการสอบโครงการ

.....
(อาจารย์นราธิป ทองปาน)

ประธานกรรมการสอบโครงการ

.....
(ดร.อภิธา รุณวาทย์)

กรรมการสอบ
(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

.....
(อาจารย์ณฤมล อินทธีรภัทร์)

กรรมการสอบ
(อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ)

หัวข้อโครงการ	การออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน
ผู้ศึกษา	นางสาวกุลชาติ จันทะหงส์
ปริญญา	วท.บ. (เทคโนโลยีมีเดียและแอนิเมชัน)
ที่ปรึกษา	อาจารย์ณฤมล อินทirkษ์
หน่วยงาน	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ปี พ.ศ.	2558

บทคัดย่อ

การทำโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน ให้มีคุณภาพกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) หนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน2) แบบประเมินคุณภาพการออกแบบหนังสือ"ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียนสถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษามีดังนี้ 1) การออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียนได้หนังสือขนาด 21 cm.x21cm. โดยมีหมวดคำศัพท์ตามหัวข้อดังนี้ การทักทาย, การขอบคุณ, การขอโทษ,การให้ภัย,การชื่นชม, การอวยพร, การกล่าวชมเชย, การเชิญ,การถามเกี่ยวกับการเรียน, การถามเรื่องสุขภาพ,การบอกลา หนังสือมีลักษณะน่ารักใช้กราฟิกประกอบโดยการออกแบบการ์ตูนและพื้นหลังที่สวยงามและมีสีสันสดใส2) ผลการประเมินคุณภาพหนังสือ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.46

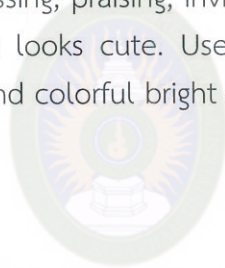
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ProjectTitle	Book Design “The sign language in daily life” issue ASEAN.
Student	Miss.KunlachatJunthahong
Degree	B.Sc. (Multimedia Technology and Animation)
Advisor	Miss. NarumolIntirak
Organization	Faculty of Information technology, RajabhatMahasarakham University
Year	2015

Abstract

The objectives for this project to Book Design “The sign language in daily life” issue ASEAN to quality. Sampling group for this project is expert 3 people. The instruments are 1) Book Design “The sign language in daily life” issue ASEAN 2) Quality assessment. The statistics are the mean and standard deviation.

The results of the study are Book Design “The sign language in daily life” issue ASEAN. The book had 21 cm.x21cm. Size and had the topic vocabulary as follows: greetings, thank you, sorry, forgive, appreciated, blessing, praising, inviting, and asking about the class, Asking about health, Goodbye. The book looks cute. Use of graphics design and assemble by cartoon background, comfortable and colorful bright and the Quality Evaluation have highest level ($\bar{X}=4.69$, S.D. =0.46)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

โครงการฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากความกรุณาและการอนุเคราะห์อย่างสูงจาก อาจารย์นฤมล อินทร์ักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาโครงการ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนในการศึกษาและให้คำแนะนำด้วยดีมาตลอด

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใช้ในการศึกษา ตลอดจนให้คำปรึกษาคำแนะนำในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำโครงการครั้งนี้

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนการทำโครงการครั้งนี้

ความสำเร็จในการวิจัยครั้งนี้ได้แรงผลักดันและกำลังใจจาก เพื่อนๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำและให้กำลังใจในการจัดทำโครงการจนสำเร็จด้วยดี

คุณความดีและประโยชน์ทั้งหลายที่บังเกิดขึ้นจากโครงการนี้ ขอมอบเป็นเครื่องกตัญญูแต่บิดาและมารดา ครู อาจารย์ที่ให้อุปถัมภ์ผู้ศึกษาจนประสบความสำเร็จในชีวิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นางสาวกุลชาติ จันทะหงษ์
2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
ขอบเขตของโครงการ	2
นิยามศัพท์เฉพาะ	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษามือ	4
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาเซียน	5
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการออกแบบสื่อพิมพ์	6
กระบวนการออกแบบสิ่งพิมพ์	12
การออกแบบหนังสือ	14
ทฤษฎีสี่	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	29
กลุ่มเป้าหมาย	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	29
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	44

หน้า

บทที่ 4 ผลการดำเนินการศึกษา	44
ผลการออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน	44
ผลการประเมินคุณภาพ การออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน	50
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	51
สรุปผลการศึกษา	51
อภิปรายผล	51
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	51
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	52
บรรณานุกรม	51
บรรณานุกรมภาษาไทย	51
ภาคผนวก	52
ภาคผนวก กหนังสือขอความอนุเคราะห์	53
ภาคผนวก ขแบบประเมินคุณภาพ	57
ภาคผนวก ค Lay out	60
ภาคผนวก งภาพสเก็ต	62
ประวัติผู้วิจัย	67

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

4.1 ผลแบบประเมินคุณภาพ 51

ข.1 แบบประเมินคุณภาพ 58

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	วรรณะสีร้อนและเย็น.	27
3.1	ตัวอย่าง layout ของหนังสือ.	33
3.2	ตัวอย่างภาพสเก็ตปกหน้า-ปกหลัง	33
3.3	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Illustrator	34
3.4	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop	34
3.5	ตัวอย่างภาพสเก็ตรองปก	35
3.6	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Illustrator	35
3.7	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop	35
3.8	ตัวอย่างภาพสเก็ตบทนำ	36
3.9	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Illustrator	36
3.10	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop	36
3.11	ตัวอย่างภาพสเก็ตสารบัญ	37
3.12	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop	37
3.13	ตัวอย่างภาพสเก็ตเนื้อหา	37
3.14	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop	38
3.15	ตัวอย่างภาพสเก็ตประวัติผู้จัดทำ	38
3.16	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Illustrator	38
3.17	ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop	39
3.18	ตัวอย่างการจัดวางภาพในโปรแกรม Adobe InDesign	39
3.19	ตัวอย่างการจัดวางภาพในโปรแกรม Adobe InDesign	39
4.1	ตัวอย่างปกหน้า-ปกหลัง	42
4.2	ตัวอย่างหน้ารองปก	42
4.3	ตัวอย่างหน้าบทนำ	43
4.4	ตัวอย่างหน้าสารบัญ	43
4.5	ตัวอย่างการทักทาย, สวัสดีตอนเช้า	44
4.6	ตัวอย่างการขอบคุณ, ขอบคุณมากๆ	44
4.7	ตัวอย่างการขอโทษ, ขอสารบัญ	45
4.8	ตัวอย่างการให้อภัย, ไม่เป็นไร	45
4.9	ตัวอย่างการชื่นชม, เก่ง	46
4.10	ตัวอย่างการอวยพร, สุขสันต์วันวาเลนไทน์	46
4.11	ตัวอย่างการถามเรื่องสุขภาพ, สบายดีไหม	47
4.12	ตัวอย่างประวัติผู้จัดทำ	47
ง-1	ภาพสเก็ตหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน	62

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

อาการหูหนวก เป็นความพิการอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการได้ยิน หมายถึงผู้ที่สูญเสียความสามารถในการได้ยินบางส่วนหรือทั้งหมดไป ผู้ที่หูหนวกส่วนมากจะสื่อสารโดยการอ่านริมฝีปากหรือโดยการใช้ภาษามือคนหูหนวกในประเทศไทยส่วนมากใช้ภาษามือไทย ภาษามือไทยถูกพัฒนามาจากภาษามืออเมริกัน การสะกดนิ้วมือไทยถูกประดิษฐ์จากการผสมผสานระหว่างการสะกดนิ้วมืออเมริกันและอังกฤษส่วนใหญ่มักเข้าใจผิดว่าภาษามือในประเทศไทยเหมือนกับประเทศอื่นๆ ที่คนหูหนวกในระหว่างประเทศสามารถสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว ภาษามือไทยมีกฎและไวยากรณ์ไม่เหมือนกับภาษามือในประเทศอื่นการใช้ภาษามือสำหรับคนพิการทางการได้ยิน คนพิการทางการได้ยินมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถรับรู้ภาษาพูดจากการฟังและไม่สามารถแปลงเสียงภาษาพูดได้เหมือนคนทั่วไป จึงต้องสื่อสารด้วยภาษามือ การออกแบบภาษามือจึงมีหลายรูปแบบ สิ่งที่สำคัญของการออกแบบนี้ต้องมีความอดทนและฝึกฝน จนเด็กสามารถใช้ภาษามือไทยได้เป็นอย่างดี ซึ่งก็จะทำให้ได้รับข้อมูลตรงนั้นมาปรับเปลี่ยนและพัฒนาจะทำให้คนหูหนวกมีการปรับตัวได้ดีมีความสามารถในการใช้ภาษามือไทยและภาษาไทยได้ดี ทั้งการอ่าน การเขียน และการพูด ซึ่งจะส่งผลทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และทางสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย ยังได้จัดทำหนังสือภาษามือไทยขึ้นและยังมีคู่มือภาษามือสำหรับผู้ปกครองเพื่อให้การสื่อสารคนพิการทางการได้ยินได้ง่ายขึ้น

หนังสือเป็นสื่อที่รวบรวมของข้อมูล ประเภทตัวอักษร และ รูปภาพ ที่ลงในแผ่นกระดาษหรือวัสดุชนิดอื่นและรวมเข้าด้วยกันด้วยวิธีการเย็บเล่ม หรือ ทากาวเข้าด้วยกันที่บริเวณขอบด้านใดด้านหนึ่ง โดยมีขนาดต่างๆ กัน แต่มักจะไม่ทำใหญ่กว่าการจับและเปิดอ่านสะดวก หนังสือคือทรัพย์สินทางปัญญาของโลกซึ่งมนุษย์สร้างขึ้น โดยการนำเอาความคิด ความรู้ และประสบการณ์มาประมวลเข้าด้วยกัน จัดเป็นหมวดหมู่ หรือเป็นเรื่องถ่ายทอดออกสู่ผู้อื่นโดยใช้ตัวอักษรประกอบเป็นถ้อยคำ สำนวน โวหาร หรือภาพ เป็นสื่อช่วยให้มนุษย์เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถรับรู้สืบทอดต่อ ๆ กันไป (ทิพวรรณ หอมพูลและคณะ 2542:14)

จากความสำคัญของคนพิการทางการได้ยินและความสำคัญของหนังสือนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินที่ต้องเรียนรู้ภาษามือจากหนังสือแทนการใช้มือ สีหน้า กิริยาท่าทางและการแสดงออกทางอารมณ์ แทนการพูดผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียนเพื่อช่วยในการสื่อสารภาษาหลายๆ ภาษาในประเทศอาเซียนให้ง่ายขึ้นและสะดวกกับเพื่อนบ้านในประเทศอาเซียนที่ง่ายต่อการสนทนากับคนพิการทางการได้ยิน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียนให้มีคุณภาพ

ขอบเขตของโครงการ

1) กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

2) ด้านเนื้อหา

ประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวันในหัวข้อ

- การทักทาย
- การขอบคุณ
- การขอโทษ
- การให้อภัย
- การชื่นชม
- การแสดงความยินดี
- การกล่าวชมเชย
- การเชิญ
- การถามเกี่ยวกับการเรียน
- การถามเรื่องสุขภาพ
- การบอกลา

3) ด้านระยะเวลา

สิงหาคม 2558 - พฤศจิกายน 2558

นิยามศัพท์เฉพาะ

หนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียนหมายถึงการออกแบบหนังสือที่ประกอบไปด้วยรูปภาพแสดงการใช้ภาษามือในชีวิตประจำวัน และข้อความตัวอักษร คำศัพท์ในประเทศอาเซียน

คุณภาพของหนังสือ หมายถึง หนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียนที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาระดับความเหมาะสม โดยโครงการครั้งนี้ใช้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้หนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน ที่มีคุณภาพ
2. เป็นประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนบ้านในประเทศไทยสำหรับคนพิการทางการได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษามือ

ภาษามือ เป็นภาษาสำหรับคนหูหนวก ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน โดยอาศัยการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง และการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อประกอบการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม การใช้ภาษามือนั้นไม่ใช่ภาษาสากลที่สามารถใช้ได้ครอบคลุมทุกประเทศ เนื่องจากการใช้ภาษามือจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของภาษาในประเทศ หรือท้องถิ่นนั้น ๆ และเพื่อให้ทราบถึงลักษณะการใช้ภาษามือของไทย ที่ใช้สำหรับการสื่อสารถึงเรื่องทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การชื่นชม หรือการแสดงความรู้สึก เป็นอวัจนภาษาอย่างหนึ่ง ที่ประกอบด้วย การสื่อสารด้วยมือ การสื่อสารด้วยร่างกาย และการใช้ริมฝีปากในการสื่อความหมายแทนการใช้เสียงพูด การสื่อสารจะใช้ลักษณะของมือที่ทําเป็นสัญลักษณ์ การเคลื่อนไหวมือ แขนและร่างกาย และการแสดงความรู้สึกทางใบหน้าที่ช่วยในการสื่อสารความคิดของผู้สื่อ ภาษามือลักษณะส่วนใหญ่มักใช้ใน กลุ่มผู้พิการทางหู ซึ่งรวมทั้งผู้พิการทางหูเอง ผู้ตีความหมาย ผู้ร่วมงาน เพื่อน และครอบครัวของผู้พิการทางหู ซึ่งอาจจะพอได้ยินบ้างหรือไม่ได้ยินเลย

ภาษามือที่ใช้อยู่ในกลุ่มหูหนวกชาติต่างๆ มี 2 แบบคือ ภาษามือธรรมชาติ และภาษามือประดิษฐ์ การเลือกระบบที่ใช้ ขึ้นอยู่กับความสามารถและความรู้ภาษามือของคู่สนทนาทั้งคู่ บางครั้งการใช้ภาษามือไทยหรือระบบที่ใช้โดยหมู่คนหูหนวก เป็นสัญลักษณ์ของความสนิทสนมของผู้ใช้ภาษามือนั้นๆ

ในการสนทนาแต่ละสถานการณ์ คู่สนทนาอาจจะต้องปรับภาษาที่ใช้ให้เหมาะสม บางครั้งคนหูหนวกจะปรับภาษาของตนให้มีลักษณะเอนเอียงไปทางภาษาพูดและภาษาเขียนให้มากขึ้น เพื่อความสะดวกแก่คู่สนทนาหูดี แต่เมื่อต้องการสื่อสารกับคนหูหนวกที่ไม่มีความรู้ทางด้านภาษาไทย ก็จะใช้ภาษามือให้มีลักษณะของภาษามือชุมชนหูหนวกให้มากขึ้น เป็นต้นว่าใช้ไวยากรณ์ของภาษามือมากขึ้น หรือใช้คำศัพท์ท่ามือ และใช้ท่าทางมากขึ้น ทั้งนี้และทั้งนั้น ก็เพื่อความเข้าใจในข้อความให้ถูกต้องตรงกันมากที่สุด

1. คำนิยาม ‘คนหูหนวก’ และ ‘ภาษามือ’

คำนิยาม “คนหูหนวก” ในมุมมองทางการแพทย์และสังคม James Woodward (1996) ได้แยกอธิบายคำว่า “คนหูหนวก” ในภาษาอังกฤษออกเป็น 2 คำคือ Deaf ที่มีตัวอักษรตัวใหญ่ “D” และ deaf ที่มีตัวอักษรตัวเล็ก “d” คำนิยามทั้งสองคำในภาษาอังกฤษมีความหมายแตกต่างกัน (Woodward, 1975 cf. Padden, 1980 : 90) Deaf หมายถึง คนหูหนวกที่มีวัฒนธรรมคนหูหนวก มีภาษามือที่เป็นภาษาของคนหูหนวกเหมือนภาษาพูดของคนที่มีการได้ยิน ส่วน deaf หมายถึง คนหูหนวกที่ไม่มีวัฒนธรรมคนหูหนวก ใช้ภาษาพูดที่ได้รับการฝึกพูดจากแพทย์หรือผู้ที่รักษาด้านความผิดปกติของการได้ยิน และสนับสนุนให้คนหูหนวกใช้เครื่องช่วยฟัง ฝึกพูดหรือผ่าตัดเพื่อรักษาความพิการทางการได้ยิน ให้ใช้ประสาทหูเทียมในขณะที่คนหูหนวกที่มีวัฒนธรรมคนหูหนวก จะได้รับการสนับสนุนให้เรียนภาษามือเป็นภาษาแรกของคนหูหนวกและเรียนวัฒนธรรมของคนหูหนวก Senghas และ Monaghan (2002 : 72) ได้เปรียบเทียบความแตกต่างของคำนิยาม Deaf/deaf ว่าเหมือนกับคำนิยาม Hearing/hearing Hearing หมายถึงคนที่มีการได้ยินที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมปกติส่วน hearing หมายถึงคนที่มีการได้ยินที่มีปัญหาทางการได้ยิน

คำนิยามของ “ภาษามือ” นักภาษาศาสตร์และนักมานุษยวิทยาได้ให้ความหมายไว้ว่า “ภาษามือเป็นภาษาของชุมชนคนหูหนวก เป็นภาษาที่มีระบบท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกาย สีหน้า ท่ามือและตำแหน่งต่าง ๆ

ของร่างกาย” (Stokoe1960;Brennan, 1992; Liddell, 1980) ภาษามือเป็นการแสดงท่ามือเหมือนกับ การมองภาพสามมิติ(LeMaster& Monaghan, 2004 :141) William C.Stokoe นักภาษาศาสตร์ภาษามือ ได้จัดทำพจนานุกรมภาษามืออเมริกันเป็นฉบับแรกของโลก “A Dictionary of American Sign Language onLinguistic principles” ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของคนหูหนวกอเมริกันที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จนกระทั่งเป็นตัวอย่างให้แก่ชาติอื่น ๆ

2.การสื่อสารด้วยภาษามือ

คำว่า การสื่อสาร (communications) มีที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า communis หมายถึง ความเหมือนกันหรือร่วมกัน การสื่อสาร (communication) หมายถึงกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการจากผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด การแสดง ไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจจะใช้กระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม หรือความจำเป็นของตนเองและคู่สื่อสาร โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิริยาตอบสนองต่อกัน บริบททางการสื่อสารที่เหมาะสมเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล

คำว่า ภาษามือ (Sign Language) คือ ภาษาสำหรับคนหูหนวก ใช้มือ สีหน้า และกิริยาท่าทาง ประกอบในการสื่อความหมาย และถ่ายทอดอารมณ์แทนการพูด ภาษามือของแต่ละชาติมีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับภาษาพูด ซึ่งแตกต่างกันตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และลักษณะภูมิศาสตร์ เช่น ภาษามือจีน ภาษามืออเมริกัน และภาษามือไทย เป็นต้น ภาษามือเป็นภาษาที่นักการศึกษาทางการศึกษาของคนหูหนวกตกลงและยอมรับกันแล้วว่า เป็นภาษาหนึ่งสำหรับติดต่อ สื่อความหมาย ระหว่างคนหูหนวกกับคนหูหนวกด้วยกัน และระหว่างคนหูหนวกกับคนหูดี ภาษาอังกฤษเรียกการสื่อสารด้วยมือนี้ว่า Sign Language หรือ Manual Communication

การสื่อสาร+ภาษามือ=การสื่อสารด้วยภาษามือ(Communication of Sign language)สำหรับคนหูหนวกที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาพูดเพราะคนหูหนวกไม่ได้ยินเสียงพูดเหมือนคนหูดี จึงไม่สามารถพูดได้ แต่สายตาของเขาปกติ มองเห็นกิริยาอาการ ท่าทางต่างๆ ที่เคลื่อนไหวไปมาได้ ภาพต่างๆ ที่เห็นนั้นเป็นสื่อทำให้คนหูหนวกเรียนรู้ความหมาย แม้จะเข้าใจได้ใจไม่มาก หรืออาจจะเข้าใจไม่ลึกซึ้ง แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลผลักดันให้คนหูหนวกพยายามใช้ท่าทาง ร่างกาย และสีหน้าเพื่อแสดงความรู้สึกภายในของเขาที่มีอยู่ ให้คนอื่นเข้าใจความต้องการของเขาได้บ้าง ท่าทางที่แสดงนั้น เราจะสังเกตได้ว่าเป็นท่าทางที่เลียนแบบธรรมชาติมากที่สุด และจากท่าทางธรรมชาตินั้นเอง ก็ได้วิวัฒนาการต่อไปเป็นท่าที่ใช้มือเป็นส่วนใหญ่ เกิดเป็นท่าทางใช้แทนความหมายในคำพูดของคนหูดีได้อย่างสะดวก เราเรียกภาษาท่าทางแบบนี้ว่า "ภาษามือ"

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) เป็นการรวมตัวกันของ 10 ประเทศ ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วย ความร่วมมืออาเซียนเห็นชอบ ให้จัดตั้ง ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) คือเป็นองค์กรระหว่างประเทศ ระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีจุดเริ่มต้นโดยประเทศไทย มาเลเซียและฟิลิปปินส์ได้ร่วมกันจัดตั้ง สมาคมอาสา (Association of South East Asia) เมื่อเดือนก.ค.2504 เพื่อการร่วมมือกันทาง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่ดำเนินการ ไปได้เพียง 2 ปี ก็ต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากความผกผันทางการเมือง ระหว่างประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซีย จนเมื่อมีการฟื้นฟูสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสองประเทศ จึงได้มีการแสวงหาหนทางความร่วมมือกันอีกครั้ง และ

สำเร็จภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งให้เสร็จในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ในปีนั้นเองจะมีการเปิดกว้างให้ประชาชนในแต่ละประเทศสามารถเข้าไปทำงานในประเทศอื่น ๆ ในประชาคมอาเซียนได้อย่างเสรี เสมือนดังเป็นประเทศเดียวกัน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพและการมีงานทำของคนไทย ควรทำความเข้าใจในเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคน

1.ความเป็นมาของอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) หรือ ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีประเทศสมาชิก 5 ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทยเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาประเทศสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุส-ซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา ตามลำดับ จึงทำให้ปัจจุบันอาเซียน มีสมาชิก 10 ประเทศ

2. “อาเซียน” สู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558

ปัจจุบัน บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้อาเซียนต้องเผชิญ สิ่งท้าทายใหม่ๆ อาทิ โรคระบาด การก่อการร้าย ยาเสพติด การค้ามนุษย์ สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ อีกทั้ง ยังมีความจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง และขีดความสามารถทางการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคใกล้เคียง และในเวทีระหว่างประเทศ ผู้นำอาเซียน จึงเห็นพ้องกันว่า อาเซียนควรจะร่วมมือกันให้เหนียวแน่น เข้มแข็ง และมั่นคงยิ่งขึ้น จึงได้ประกาศ “ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2” (Declaration of ASEAN Concord II) ซึ่งกำหนดให้มีการสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่

- ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community - APSC) มุ่งให้ประเทศกลุ่มสมาชิกอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาระหว่างกันโดยสันติวิธี มีเสถียรภาพและความมั่นคงรอบด้าน เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของเหล่าประชาชน

- ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) มุ่งเน้นให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆได้โดย

- ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community - ASCC) มุ่งหวังให้ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคงทางสังคม มีการพัฒนาในทุกๆ ด้าน และมีสังคมแบบเอื้ออารี โดยจะมีแผนงานสร้างความร่วมมือ 6 ด้าน คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน การลดช่องว่างทางการพัฒนาซึ่งต่อมาผู้นำอาเซียนได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นมาเป็นภายในปี 2558

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการออกแบบสื่อพิมพ์

เริ่มแรกในระบบการพิมพ์จะใช้ช่างศิลป์ ช่างทำแม่พิมพ์ที่มีทักษะและความชำนาญในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เป็นอย่างมาก ซึ่งสิ่งพิมพ์เริ่มแรกนั้นเป็นการแกะสลักตัวอักษรลงหิน จากนั้นก็เขียนบนผ้าไหม หนังสัต์ว จากนั้นพัฒนาการมาเป็นการเขียนบนกระดาษโดยในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี

คอมพิวเตอร์ให้การสร้างงานสิ่งพิมพ์ง่ายขึ้นก่อนที่จะเรียนรู้ถึงกระบวนการที่จะขอกว่าถึงความหมายของสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทของโปรแกรมที่ใช้ในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ กระบวนการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ การเตรียมงานพิมพ์ก่อนส่งโรงพิมพ์ บทบาทของสิ่งพิมพ์ในปัจจุบัน

1.ประวัติความเป็นมา

แม้ว่าจะมีการพิมพ์เกิดขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาในแผ่นดินชิงสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และมีการตั้งโรงพิมพ์หลวงขึ้นที่เมืองลพบุรี ซึ่งเป็นเมืองหลวงในขณะนั้น แต่ก็ยังไม่มีสิ่งพิมพ์ที่เป็นภาษาไทย ทั้งนี้ก็เพราะในขณะนั้นยังไม่มีตัวพิมพ์ภาษาไทยเกิดขึ้น

สิ่งพิมพ์ที่เป็นภาษาไทยขึ้นแรกกลับไม่ได้เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ได้รับการพิมพ์ขึ้นในประเทศพม่าในปี พ.ศ. 2362 โดยยอร์จเอช.ฮัฟ George H. Hough ผู้เผยแพร่ศาสนาชาวอเมริกันได้คิดทำการหล่อตัวพิมพ์ภาษาไทยขึ้นที่เมืองร่างกุ้ง และแอนน์ ฮาเซลโทน์ จัดสัน Anne Hazeltine Judson ได้จัดพิมพ์เอกสารสอนศาสนาคริสต์เป็นภาษาไทยขึ้นเพื่อใช้สอนชาวไทยที่ถูกจับเป็นเชลยศึกในประเทศพม่ามาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในปี พ.ศ. 2371 ร้อยเอกเจมส์โลว์ captain james Low ได้ทำการพิมพ์ตำราเรียนไวยากรณ์ภาษาไทยขึ้นที่เมืองกัลกัตตา ประเทศอินเดีย นับเป็นตำราเรียนภาษาไทยเล่มแรก

ตัวพิมพ์ภาษาไทยเข้ามาถึงประเทศไทยในปี พ.ศ. 2378 โดย “หมอบรัดเลย์” หรือ นายแพทย์แดน บีช แบริดเลย์ Dr. Dan Beach Bradley เดินทางไปนำมาจากสิงคโปร์ ซึ่งนำมาจากเมืองกัลกัตตาอีกที และในปี พ.ศ. 2379 ได้มีการจัดพิมพ์หนังสือภาษาไทยเล่มแรกในประเทศไทยขึ้น เป็นเอกสารสอนศาสนาคริสต์ ส่วนเอกสารของราชการฉบับแรกที่พิมพ์ขึ้นในประเทศไทย คือ พระบรมราชโองการประกาศห้ามสูบบุหรี่ในปี พ.ศ. 2382 นอกจากนี้แบรดลีย์ยังได้ทำนิตยสารข่าวภาษาไทยรายปักษ์ขึ้น เพื่อรายงานข่าวต่างๆ เป็นครั้งแรกในช่วงแรกๆ สิ่งพิมพ์เหล่านี้จะถูกเรียกว่า “สมุดฝรั่ง” เนื่องจากแต่เดิมเอกสารภาษาไทย หรือที่เรียกว่า “สมุดไทย” นั้นจะเขียนขึ้นด้วยมือและทำด้วยใบลานหรือข่อย

ในปี พ.ศ. 2385 ขณะที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือเจ้าฟ้ามงกุฎฯ ในขณะนั้นยังทรงผนวชอยู่ ได้ทรงโปรดให้มีการตั้งโรงพิมพ์ขึ้นในวัดบวรนิเวศวิหารเพื่อจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ศาสนาพุทธขึ้น เช่น บทสวดมนต์ต่างๆ โดยโรงพิมพ์นี้มีคณะพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด และได้ใช้ตัวพิมพ์ภาษาไทยที่ได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายจากแบรดลีย์ ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวพิมพ์ชุดแรกที่หลอขึ้นในประเทศไทย ในปีเดียวกันนั้น แบรดลีย์ได้ทำการพิมพ์ปฏิทินตามระบบสากลขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย และต่อมาในปี พ.ศ. 2387 แบรดลีย์ยังได้ออกหนังสือพิมพ์ภาษาไทยฉบับแรกคือ บางกอกรีคอร์ดเดอร์ Bangkok Recorder หรือคนไทยในสมัยนั้น เรียกว่า “จดหมายเหตุอย่างสั้น” ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ได้ทรงโปรดให้มีการจัดตั้งโรงพิมพ์ขึ้นในพระบรมมหาราชวัง และเรียกว่า “โรงอักษรพิมพ์การ” ซึ่งมีฐานะเป็นโรงพิมพ์หลวง มีช่างชาวไทยซึ่งส่วนหนึ่งเป็นพระสงฆ์ที่สึกออกมาแล้ว และมีการจ้างช่างชาวต่างประเทศให้เข้ามาทำงานด้วย โรงพิมพ์นี้เป็นต้นกำเนิดของราชกิจจานุเบกษา หรือหนังสือรวมประกาศข้อบังคับต่างๆ ของราชการซึ่งพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2401 ต่อมาโรงอักษรพิมพ์การได้ถูกยุบเลิกไปในปี พ.ศ. 2439

ในปี พ.ศ. 2402 แบรดลีย์ได้ทำหนังสือข่าวภาษาอังกฤษรายปีขึ้น และ นำออกเผยแพร่อย่างต่อเนื่องยาวนานจนถึงปี พ.ศ. 2416 เขายังเป็นผู้เริ่มทำหนังสือข่าวรายสัปดาห์ภาษาอังกฤษและหนังสือข่าวรายวันภาษาอังกฤษ รวมทั้งจัดทำจดหมายเหตุภาษาไทยเป็นรายเดือนขึ้นอีกด้วย แบรดลีย์ยังมีบทบาทในการพัฒนาสิ่งพิมพ์ในเชิงธุรกิจโดยได้จัดพิมพ์หนังสือร้อยกรองเล่มแรกที่ได้รับการจักพิมพ์จำหน่ายในประเทศไทย คือ นิราศลอนดอน ของหม่อมราโชทัย ขึ้นในปี พ.ศ. 2404 และยังมีหนังสือภาษาไทย เล่มแรกที่มีการซื้อลิขสิทธิ์กันอย่างเป็นทางการ

นอกจากสิ่งพิมพ์ที่เป็นผลงานของแบรดลีย์แล้ว ยังมีหนังสือข่าวภาษาอังกฤษรายวันและรายสัปดาห์อีกหลายเล่ม โดยหนังสือภาษาอังกฤษฉบับแรกในประเทศไทย คือ สยามไทมส์ (siam Times) จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2407 โดย เจ.เอช. แชนด์เลอร์ (J.H. Chandler) ในส่วนของเรการาก็ได้ริเริ่มให้โรงพิมพ์หลวงจัดพิมพ์หนังสือข่าวออกเป็นระยะๆ เรียกว่า หนังสือราชกิจจานุเบกษา และยังมีการพิมพ์ธนบัตรขึ้นใช้ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเรียกว่า “หมาย” ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็มีการทำธุรกิจการพิมพ์อย่างเต็มรูปแบบ ทำให้มีการจัดตั้งโรงพิมพ์ขึ้นมากมาย เช่น โรงพิมพ์ไทย โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ โรงพิมพ์วัชรินทร์ โรงพิมพ์อักษรนิติ และโรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร เป็นต้น ตลาดหนังสือที่ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วในรัชกาลนี้ ทำให้มีการพัฒนาสิ่งพิมพ์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างรวดเร็ว มีการจัดพิมพ์หนังสือพิมพ์รายวัน ถึง 14 ฉบับ และยังมีหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ รายปักษ์และรายเดือนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอีกหลายสิบฉบับ หนังสือรายสัปดาห์และรายเดือนภาษาไทยที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นหลายฉบับ เช่น จดหมายเหตุแสงอรุณ สยามประเภท และวิทยากร เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมรการพิมพ์หนังสือที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ขึ้นโดยโรงพิมพ์ของผู้สอนศาสนาคริสต์ เช่น ตำราวิทยาศาสตร์ วรรณกรรม กฎหมายของไทย รวมทั้งนิทานและบทกลอนการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นระบบโรงเรียน ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังส่งผลให้เกิดความต้องการตำราเรียนจำนวนมากเพื่อสนองความต้องการของโรงเรียนและนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากที่มีการออกแบบพระราชบัญญัติประถมศึกษาในปี พ.ศ. 2464 ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ในปี พ.ศ. 2427 มีการตั้งหอสมุดวชิรญาณขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวมและคัดลอกต้นฉบับเอกสารที่มีมาแต่เดิมซึ่งเป็นสมุดข่อยและใบลาน เพื่อนำมาดำเนินการจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ นอกจากนี้ในงานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังมีการรวบรวมพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-4 ต่อมาในรัชกาลที่ 5 นี้ ในปี พ.ศ. 2445 ยังได้มีการพิมพ์ธนบัตรที่มีรูปแบบเหมือนที่รู้จักกันในปัจจุบัน

ความเจริญในด้านสิ่งพิมพ์นี้มีต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นอย่างมากในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงให้จัดพิมพ์หนังสือเผยแพร่วิชาการต่างๆ หลายแขนง รวมทั้งหนังสือพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีการออกแบบทั้งปกหน้าและหน้าในอย่างสวยงาม และพระนิพนธ์ที่สำคัญๆ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพอีกหลายเรื่อง นอกจากนี้การพิมพ์ซึ่งเดิมจำกัดวงอยู่เฉพาะในชนชั้นพระราชวงศ์และชาวตะวันตกได้ขยายตัวเป็นธุรกิจที่ดำเนินการโดยสามัญชนชาวไทย ทำให้มีการจัดพิมพ์หนังสือประเภทอื่นๆ ที่ยังไม่มีแพร่หลายมาก่อน เช่น เรื่องสั้น เรื่องแปล บทละคร ฯลฯ ก่อให้เกิดนักเขียนที่ได้รับความนิยม เช่น “เสถียรโกเศศและนาคะประทีป” “ดอกไม้สด” และ “การจนาคพันธ์” เป็นต้น ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดสิ่งพิมพ์จำนวนมากอีกประการหนึ่ง คือ การจัดตั้งโรงงานผลิตกระดาษเพื่อสำหรับสิ่งพิมพ์ขึ้น ซึ่งแต่เดิมต้องสั่งนำเข้าจากต่างประเทศ

สิ่งพิมพ์มาซบเซาลงในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำทั่วทั้งโลกและมาเริ่มต้นตัวอีกครั้งหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 โดยเฉพาะในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีการเคลื่อนไหวทางศิลปะแขนงต่างๆ อย่างกว้างขวาง มีนักเขียนที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นหลายท่าน เช่น กุหลาบสายประดิษฐ์ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และหม เวชกร เป็นต้น ผลงานของนักเขียนเหล่านี้ได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง สิ่งพิมพ์มีการพัฒนาทั้งในแง่เนื้อหา รูปแบบ และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้ยังมีปัจจัยที่เกื้อหนุนพัฒนาการของสิ่งพิมพ์อีกประการหนึ่ง คือการเกิด “สำนักพิมพ์” ขึ้นโดยไม่ต้องมีโรงพิมพ์เป็นของตนเอง ทำให้ผู้ที่เป็นเจ้าของผลงานเขียนต่างๆ สามารถพิมพ์เผยแพร่ผลงานออกมาในรูปสิ่งพิมพ์ได้ง่ายขึ้น ในปี

พ.ศ. 2479 ได้มีการจัดทำหนังสือพิมพ์ ชื่อ ไทยครอนิคิล และแม้จะมีการเปลี่ยนผู้ดำเนินการ แต่หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ก็ยังคงเผยแพร่อย่างต่อเนื่องจนกลายมาเป็นหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ Bangkok Post ในปัจจุบัน

สิ่งพิมพ์ในประเทศไทยนับว่า ได้พัฒนามาเป็นสิ่งหลักของสังคมอย่างแท้จริงและการพัฒนานี้ก็ยังมีมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแม้จะมีสื่ออื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุโทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ต แต่สิ่งพิมพ์ก็ยังเป็นสิ่งหลักที่สำคัญอยู่เสมอ

2. ความหมายการออกแบบสิ่งพิมพ์

การออกแบบสิ่งพิมพ์มีความหมายแยกตามคำ ออกเป็นสองส่วนด้วยกัน คือการออกแบบ และสิ่งพิมพ์พระราชบัญญัติการพิมพ์พุทธศักราช 2484 ให้ความหมายของสิ่งพิมพ์ไว้ว่า”สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใดๆ ที่พิมพ์ขึ้นรวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผ่นผัง แผนภาพภาพวาด ภาพพระบายสี ใบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน” สิ่งพิมพ์จึงหมายถึง วัสดุตีพิมพ์ Printed materials ที่ได้รับการผลิตขึ้นด้วยกระบวนการทางการพิมพ์ระบบต่างๆ ลงบนกระดาษหรือวัสดุอื่น เพื่อใช้เป็นสื่อสำหรับติดต่อทำความเข้าใจกันด้วยภาษาเขียน ภาษาภาพ หรือสัญลักษณ์ให้ลักษณะต่างๆ โดยมีการผลิตออกมาเป็นสำเนาเพื่อแจกจ่ายให้กับผู้อ่าน สิ่งพิมพ์นั้นมีความหมายครอบคลุมถึงสื่อต่างๆ มากมายหลายชนิด โดยแบ่งเป็นสิ่งหลักๆ ได้แก่

1. หนังสือ(book)เป็นสิ่งพิมพ์ที่ประกอบด้วยหน้ากระดาษหรือวัสดุอื่นหลายๆ หน้าแล้วนำมารวมเข้าด้วยกันที่ขอบด้านใดด้านหนึ่งด้วยวิธีการต่างๆ ให้เป็นรูปเล่ม ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเป็นเรื่องเดียวกันตลอดทั้งเล่ม และส่วนใหญ่มีผู้เขียนคนเดียวกันทั้งเล่ม ยกเว้นหนังสือทางวิชาการที่อาจจะมีผู้แต่งร่วมกันหลายคนเพื่อให้ครอบคลุมองค์ความรู้ของศาสตร์ที่มีขอบเขตกว้าง

หนังสือจะมีการเรียงลำดับเนื้อหาจากต้นไปท้าย มีขนาดหลากหลายทั้งใหญ่เล็ก มีทั้งที่เป็นปกอ่อนและปกแข็งไม่มีกำหนดระยะเวลาเผยแพร่เป็นประจำแน่นอน การดำเนินการขึ้นอยู่กับการค้นหาแรงบันดาลใจของผู้เขียน การรวบรวมข้อมูลอันเป็นเนื้อหา เวลาที่ใช้ในการเขียนและแก้ไขปรับปรุง และเวลาที่ใช้ในการผลิต

2. หนังสือพิมพ์ (newspaper)เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีการรวมเป็นฉบับแต่ไม่มีการเย็บเล่ม มีเนื้อหาหลากหลาย โดยเนื้อหาเหล่านั้นแบ่งออกได้เป็น2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นข่าวและส่วนที่ไม่ใช่ข่าวซึ่งหมายถึงความเห็นและความรู้ต่างๆ ที่ได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไปในสังคม หนังสือพิมพ์ไม่มีการเรียงลำดับเนื้อหาผู้อ่านสามารถเลือกอ่านเรื่องหรือข่าวใดก่อนหลังก็ได้

หนังสือพิมพ์มักจะมีส่วนที่เป็นโฆษณาอยู่ด้วยเสมอ หนังสือพิมพ์จะต้องมีกำหนดระยะเวลาเผยแพร่เป็นประจำสม่ำเสมอ และมักมีความถี่ในการเผยแพร่มากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น และที่สำคัญจะต้องมีการพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชน ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ที่มีการใช้กันเป็นการภายในกลุ่ม

3. นิตยสาร (magazine) เป็นสิ่งพิมพ์ที่ประกอบด้วยหน้ากระดาษหรือวัสดุอื่นหลายๆ หน้า แล้วนำมารวมเข้ากันด้วยวิธีการต่างๆ เป็นรูปเล่มเช่นเดียวกับหนังสือแต่มีเนื้อหาหลากหลาย โดยเนื้อหาเหล่านั้นจะต้องเป็นที่สนใจร่วมกันของบุคคลที่มีลักษณะนิสัยและรูปแบบการดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกัน นิตยสารไม่มีการเรียงลำดับเนื้อหาเช่นเดียวกันกับหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านสามารถเลือกอ่านเรื่องใดก่อนหลังก็ได้

ในนิตยสารนั้น นอกจากส่วนที่เป็นเนื้อหาแล้ว มักจะมีส่วนที่เป็นโฆษณาอยู่ด้วยเสมอ แต่ส่วนโฆษณาในนิตยสารมักจะแยกหน้ากันอยู่กับส่วนที่เป็นเนื้อหาไม่ได้อยู่ปะปนกันเหมือนกับในหนังสือพิมพ์นิตยสารจะต้องมีกำหนดระยะเวลาเผยแพร่แน่นอนเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ เช่น รายสัปดาห์ คือ ออกเผยแพร่ทุกวันใดวันหนึ่งของสัปดาห์มากจะเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีอายุการใช้งานสั้นๆนอกจากสิ่ง หรือ รายปักษ์ คือ ออกเผยแพร่ทุกสองสัปดาห์ เป็นต้น

4. สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจหรือสิ่งพิมพ์เบ็ดเตล็ด (miscellaneous publications) เป็นสิ่งพิมพ์ที่ประกอบด้วยหน้ากระดาษหรือวัสดุอื่นหลายหน้าก็ได้หรือหน้าเดียวก็ได้มีการรวมเข้าด้วยกันด้วยวิธีการต่างๆ เป็นรูปเล่มหรือไม่มีการรวมเป็นรูปเล่มก็ได้ มีรูปแบบที่หลากหลาย มีเนื้อหาเป็นเรื่องเดียว และมักเป็นเนื้อหาขนาดสั้นๆ ส่วนใหญ่ไม่มีกำหนดระยะเวลาเผยแพร่เป็นประจำแน่นอน จะมีการจัดทำขึ้นก็เมื่อถึงกำหนดเวลาที่จะต้องการนำมาใช้งาน

ในบางกรณีหากมีกำหนดระยะเวลาเผยแพร่เป็นประจำ ก็มักจะเป็นช่วงเวลาที่ห่างกันนานกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์และนิตยสาร สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจส่วนมากจะเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีอายุการใช้งานสั้นๆ

นอกจากสิ่งพิมพ์หลักทั้ง 4 ประเภทข้างต้นแล้ว ก็ยังมีสิ่งพิมพ์อื่นๆ อีกมากมายหลายชนิด เช่น แผนที่ของเล่นกระดาษไฟ ปกเทป ปกแผ่นซีดี รวมไปถึงบรรจุภัณฑ์ต่างๆ สำหรับบรรจุสินค้า ไม่ว่าจะเป็นถุง ซอง หรือกล่อง

ส่วนการออกแบบนั้น มีความหมายถึงการดำเนินการเป็นกระบวนการเพื่อแก้ปัญหา problem-solving โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้ได้ผลลัพธ์ที่มีทั้งประโยชน์ใช้สอย function และสุนทรียภาพ aesthetic

สำหรับการออกแบบสื่อสารในเชิงทัศนยะ visual communication กล่าวคือ เป็นการออกแบบโดยมีวัตถุประสงค์หลักเป็นการสื่อสารข้อมูลผ่านผลงานการออกแบบ ให้ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ผ่านการมองเห็นทางสายตา แต่ไม่ได้หมายเพียงเป็นการออกแบบเพื่อบรรจุเนื้อหาเท่านั้น แต่ต้องเป็นการออกแบบที่สะท้อนความคิดรวบยอด concept ของเนื้อหา รวมทั้งบุคลิกภาพ personality หรือภาพลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์ identity ของเนื้อหานั้นๆ ด้วย

ดังนั้น การออกแบบจึงต้องเริ่มด้วยการที่นักออกแบบจะต้องพยายามทำความเข้าใจเนื้อหา แล้วสกัดเอาความคิดรวบยอดที่เปรียบเสมือนหัวใจหลักของเนื้อหาทั้งหมดออกมาให้ได้ จากนั้นจึงสกัดบุคลิกภาพของเนื้อหาซึ่งเปรียบเหมือนลักษณะท่าทางภายนอกที่ห่อหุ้มหัวใจอยู่ออกมาเมื่อได้ทั้งความคิดรวบยอดและบุคลิกภาพที่เหมาะสมแล้ว จึงเลือกหรือสร้างองค์ประกอบทางการออกแบบที่เป็นตัวแทนที่ดีของความคิดรวบยอดและบุคลิกภาพของเนื้อหานั้นมาจัดวางตามหลักการจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสม และสำเร็จออกมาเป็นงานออกแบบที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวต่อไป

ผลของการออกแบบสื่อสารจะแตกต่างจากผลงานทางศิลปะบริสุทธิ์ fine art เนื่องจากผลงานศิลปะเน้นประโยชน์ทางด้านจิตใจ ในขณะที่ผลงานออกแบบเน้นประโยชน์ใช้สอยเพื่อการสื่อสาร ซึ่งแม้งานศิลปะจะสื่อสารความคิดบางอย่างกับผู้ดู แต่เป็นการสื่อสารที่ให้อิสระแก่ผู้ดูในการตีความและตอบสนอง ต่างจากผลงานการออกแบบที่มุ่งบังคับให้ผู้ดูมีความเข้าใจสารที่สื่อเหมือนกัน และคาดหวังให้เกิดการตอบสนองที่เหมือนกัน การออกแบบสื่อสารในเชิงทัศนยะแยกย่อยออกเป็นหลายสาขา เช่น การออกแบบสถาปัตยกรรม การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบความเคลื่อนไหวบนดินเผา ฯลฯ ส่วนการออกแบบสื่อสารในเชิงทัศนยะที่นำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสิ่งพิมพ์โดยตรงนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสาขาวิชาหนึ่งทางการออกแบบที่เรียกว่า การออกแบบเรขศิลป์ graphic design

การออกแบบเรขศิลป์มีขอบเขตกว้าง ครอบคลุมการออกแบบสื่อสารในสื่อต่างๆ หลายสื่อไม่ใช่เฉพาะเพียงสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ยังรวมถึงสื่อภาพยนตร์ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์อีกด้วย การออกแบบเรขศิลป์มีความหมายถึงการสร้างสรรคความคิดที่จะสามารถสื่อสารข้อมูลที่ต้องการโดยอาศัยการแสดงออกผ่านตัวอักษรและ/หรือภาพลงบนพื้นที่ว่าง space เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมีลักษณะที่ดึงดูดความสนใจและเมื่อได้พบเห็นแล้ว จะเกิดความประทับใจหรือสามารถจดจำได้

เมื่อนำความหมายของสิ่งพิมพ์มารวมกับความหมายของการออกแบบแล้วการออกแบบสิ่งพิมพ์จึงหมายถึง การประยุกต์ใช้ศาสตร์ทางด้านการออกแบบเรขศิลป์เพื่อให้เกิดผลลัพธ์เป็นส่วนผสมที่เป็นความสมดุลระหว่างประโยชน์ใช้สอย คือ การบรรจุและถ่ายทอดเนื้อหาได้ครบถ้วนถูกต้อง กับความสวยงาม คือ ความน่าสนใจและน่าจดจำตัวอย่างเช่น โปสเตอร์ที่มีการใช้ภาพ รูปร่าง และสีที่ดึงดูดใจผู้ที่เดินผ่านไปมาให้อยากแวะเข้ามาดู และเมื่อได้เข้ามาดูแล้ว ผู้ดูก็สามารถรับรู้และเข้าใจเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อสารได้ในเวลาอันรวดเร็ว เป็นต้น

เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่เป็นส่วนผสมที่เป็นความสมดุลของความสวยงามและประโยชน์ใช้สอยในการออกแบบสิ่งพิมพ์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดแนวทางในการนำเสนอข้อมูลที่จะนำมาพิมพ์ให้แน่นอนเสียก่อน ซึ่งถือเป็นลำดับแรกของกระบวนการในการออกแบบที่เป็นขั้นเป็นตอน แนวทางนี้หมายถึงความคิดรวบยอดที่บ่งบอกแก่นสาระที่สำคัญที่สุด รวมทั้งบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเองสิ่งพิมพ์นั้น จากนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ออกแบบสิ่งพิมพ์จะต้องสร้างหรือเลือกองค์ประกอบในการออกแบบต่างๆ เช่น จุดเส้น รูปร่าง ตัวอักษร ภาพ ฯลฯ แล้วนำมาจัดวางตามหลักการทางการออกแบบต่างๆ เช่น ความสมดุล สัดส่วน สีลา ฯลฯ โดยจะต้องทดลองสร้างสรรค์แบบขึ้นหลายๆ แบบเท่าที่เวลาจะอำนวยให้ ก่อนจะตัดสินใจเลือกแบบที่ดีที่สุดเพื่อนำมาผลิตเป็นสิ่งพิมพ์มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และผู้รับสื่อของสิ่งพิมพ์นั้นๆ ต่อไป

3. ความสำคัญของการออกแบบสิ่งพิมพ์

จากความหมายของการออกแบบสิ่งพิมพ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดทำสิ่งพิมพ์ขึ้นมานั้น ผู้จัดทำไม่ได้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บไว้ดูเองคนเดียว แต่มีจุดประสงค์หลักเพื่อใช้สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจเนื้อหาที่นำมาพิมพ์

การออกแบบสิ่งพิมพ์จึงเป็นหนึ่งในตัวแปรที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของสิ่งพิมพ์ เพราะแม้ว่าเนื้อหาที่นำมาพิมพ์นั้นจะมีคุณค่าหรือคุณประโยชน์มากมายเพียงใดแต่หากเมื่อนำมาเป็นสิ่งพิมพ์แล้ว มีลักษณะที่ยากที่ผู้อื่นจะสามารถรับรู้ข้อมูลนั้นได้หรือเห็นแล้วไม่มีใครสนใจจะเข้ามาดู ก็เท่ากับว่าเนื้อหานั้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรเพราะไม่มีใครได้นำไปใช้

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความสำคัญในการออกแบบสิ่งพิมพ์ก็คือ การออกแบบเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารให้เนื้อหาที่นำมาพิมพ์

หากจะขยายความถึงว่าการออกแบบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารให้เข้าใจมากขึ้นอย่างไร ก็อาจจะอธิบายได้ว่า การออกแบบสิ่งพิมพ์นั้นเป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์เป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ดึงดูดใจให้ผู้ที่พบเห็นให้เกิดความสนใจในสิ่งพิมพ์

เพื่อให้เกิดผลลัพธ์นี้ จะต้องเริ่มตั้งแต่การวางแผนเพื่อจัดทำสิ่งพิมพ์ โดยจะต้องมีการระบุผู้รับสารว่าเป็นผู้บริโภคกลุ่มใดให้ชัดเจนเสียก่อนว่า คนกลุ่มนี้มีลักษณะนิสัยและรสนิยมอย่างไร นอกจากนี้จะต้องมีการกำหนดบุคลิกภาพซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสิ่งพิมพ์นั้นให้แน่นอนเสียก่อนว่าต้องการให้มีบุคลิกภาพแบบไหน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้นักออกแบบสามารถนำไปดำเนินการออกแบบตามขั้นตอนการออกแบบและได้เป็นผลงานที่ทำให้ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้สึกถูกใจหรือสนใจเมื่อได้พบเห็นหากสิ่งพิมพ์นั้นได้รับการจัดทำขึ้นโดยมุ่งหวังผลตอบแทนทางการตลาด การออกแบบที่สามารถดึงดูดความสนใจได้ ก็จะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการแรกที่จะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการขายสิ่งพิมพ์นั้น

ขั้นตอนที่ 2 ถ่ายทอดข้อมูลที่ต้องการจะสื่อสารอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับผู้รับสื่อ

เมื่อสามารถใช้การออกแบบดึงดูดใจให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความสนใจในสิ่งพิมพ์ได้แล้ว การออกแบบที่ถูกต้องตามขั้นตอน โดยมีการเลือกองค์ประกอบ เช่น แบบตัวอักษรชนิดของภาพ ฯลฯ ที่เหมาะสม มาจัดวางอย่างถูกต้องตามหลักการออกแบบ โดยคำนึงถึงผู้รับสื่อที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จะมีผลทำให้สิ่งพิมพ์นั้นง่ายต่อ

การอ่านและทำความเข้าใจ อีกทั้งยังเป็นการช่วยลำดับเนื้อหาที่จะนำเสนอทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามและให้ความสำคัญกับข้อมูลอันเป็นเนื้อหาได้ถูกต้องตามลำดับที่ควรจะเป็นทำให้ ข้อมูลได้รับการสื่อสารไปยังผู้ที่รับสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างความประทับใจ ทำให้ข้อมูลที่สื่อสารเป็นที่จดจำ

ข้อมูลที่ได้รับการสื่อสารไปแล้วนั้น จะเกิดประโยชน์ก็ต่อเมื่อผู้ได้รับสารจดจำได้การออกแบบจะนำเสนอข้อมูลตามบุคลิกภาพที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้เกิดเป็นผลงานที่มีลักษณะโดดเด่นที่ไม่ซ้ำแบบใคร และจะกลายเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งพิมพ์นั้นๆที่จะอยู่ในความทรงจำของผู้รับสารแม้เมื่อได้อ่านสิ่งพิมพ์นั้นจบไปแล้วก็ตาม ประสิทธิภาพอันเป็นผลลัพธ์ในขั้นตอนที่ 3 นี้มีความสำคัญอย่างไร โดยเฉพาะในกรณีของสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดระยะเวลาเผยแพร่แน่นอนเป็นประจำ เพราะเมื่อผู้รับสาร มีความประทับใจในสิ่งพิมพ์ใดแล้ว ก็จะจดจำสิ่งพิมพ์นั้นได้และต้องการจะติดตาม สิ่งพิมพ์นั้นอีกในฉบับต่อไปในอนาคต

นอกจากการออกแบบสิ่งพิมพ์ จะมีความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารข้อมูลที่จะนำมาพิมพ์ตามขั้นตอนทั้งสามข้างต้นแล้ว การออกแบบแบบสิ่งพิมพ์ยังมีความสำคัญในแง่ที่เป็นส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในขั้นตอนของการผลิตอีกด้วย การออกแบบที่มีการวางแผนในการจัดทำที่รอบคอบ จะก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการผลิต ไม่เกิดเป็นปัญหายุ่งยากแก่ผู้ผลิตหรือผู้พิมพ์ อีกทั้งยังทำให้เกิดความรวดเร็วในการจัดทำ เพราะมีการกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการไว้ล่วงหน้าซึ่งจะเกิดผลดีที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้ในการผลิตเพราะนอกจากจะสามารถนำสิ่งพิมพ์ออกเผยแพร่ได้ในเวลาอันรวดเร็วแล้ว การออกแบบที่มีการวางแผนที่ดียังช่วยให้ไม่เกิดวัสดุเหลือใช้ เช่น เศษกระดาษที่ต้องตัดทิ้งไป โดยในกรณีหลังนี้นอกจากจะถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสิ่งพิมพ์นั้นๆแล้วยังถือเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อในฐานะนักออกแบบในการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีค่าที่ต้องนำมาใช้ในการทำเป็นวัสดุซึ่งในการผลิตสิ่งพิมพ์อีกด้วย

กระบวนการออกแบบสิ่งพิมพ์

การออกแบบสิ่งพิมพ์เป็นกระบวนการย่อยกระบวนการหนึ่งในหลายๆ ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันของกระบวนการใหญ่ ที่เรียกว่า กระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์ process of publishing การจะดำเนินการออกแบบสิ่งพิมพ์ให้ประสบความสำเร็จจึงต้องเข้าใจบทบาทของของการออกแบบสิ่งพิมพ์ว่าอยู่ในขั้นตอนใด มีตัวแปรที่ควรคำนึงถึงในเรื่องใด มีตัวแปรที่ควรคำนึงถึงในเรื่องใดและมีผลกระทบต่อกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์อย่างไร โดยกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์นี้แบ่งออกเป็นขั้นตอนใหญ่ๆ 5 ขั้นตอน ซึ่งจะต้องดำเนินการไปตามลำดับ

กระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์เริ่มต้นจากขั้นตอนแรก คือ การจัดทำต้นฉบับ ซึ่งอาจจะเป็นผลงานการเขียนเรื่องที่เป็นนวนิยาย สารคดี ผลงานทางวิชาการ หรือเรื่องราวในลักษณะอื่นๆ โดยผู้เป็นเจ้าของต้นฉบับอาจจะนำต้นฉบับมาเสนอต่อสำนักพิมพ์ หรือ สำนักพิมพ์เป็นฝ่ายว่าจ้างให้มีการจัดทำต้นฉบับก็ได้ สำหรับสื่อนั้น โดยส่วนใหญ่ต้นฉบับจะมาจากนักเขียนที่ทำงานเป็นอิสระ ส่วนนิตยสารและหนังสือพิมพ์จะมีนักเขียนหรือนักข่าวพร้อมช่างภาพซึ่งทำงานให้สำนักพิมพ์เป็นการเฉพาะเป็นผู้จัดทำต้นฉบับสำหรับสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจอื่นๆ เช่น แผ่นพับหรือรายงานประจำปี บริษัทที่รับจัดทำสิ่งพิมพ์ เช่น บริษัทตัวแทนโฆษณาหรือบริษัทที่รับออกแบบเรขศิลป์ จะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการประสานงานและจัดทำต้นฉบับ

นอกจากต้นฉบับจะเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์แล้ว ต้นฉบับยังเป็นเหมือนหัวใจของการบวนการด้วย เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องจะใช้ต้นฉบับเป็นทิศทางในการดำเนิน ในส่วนของการออกแบบก็เช่นกัน

นักออกแบบจะต้องเข้าใจถึงสารที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อให้ต้นฉบับ รวมทั้งวิเคราะห์หาบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการนำเสนอสารนั้นก่อนจะดำเนินการออกแบบ

เมื่อได้ต้นฉบับมาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ ขั้นตอนบรรณาธิการ ในขั้นตอนนี้ผู้ที่ทำงานในกองบรรณาธิการของสิ่งพิมพ์จะสิ่งพิมพ์จะตรวจสอบต้นฉบับ สำนักพิมพ์ชั้นนำส่วนใหญ่จะมีลักษณะการนำเสนอผลงานที่มีรูปแบบเฉพาะตัวของสำนักพิมพ์ หรือที่เรียกว่า”เฮาส์สไตล์” house style ซึ่งจะเป็นแนวปฏิบัติที่มีระบุไว้ในลักษณะคู่มือ โดยกำหนดรูปแบบที่จะครอบคลุมตั้งแต่ลักษณะของการใช้ภาษาในเขียน น้ำเสียงของงานเขียน ไวยากรณ์ การสะกดคำ ศัพท์เฉพาะ และในบางครั้งจะกำหนดลักษณะขององค์ประกอบทางการออกแบบที่เลือกสรรแล้วว่าเสมอและเป็นเอกลักษณ์ของสำนักพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นลักษณะตัวอักษร ลักษณะภาพหรือการใช้องค์ประกอบอื่นๆ ข้อกำหนดในคู่มือนี้เป็นแนวทางที่นักออกแบบควรจะนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องตามมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ก็เพื่อผลของภาพรวมที่มีเอกลักษณ์และเอกภาพ มีบุคลิกภาพที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับได้ สิ่งพิมพ์ใหญ่ๆ ทั่วโลก เช่น เดอะอีคอนอมิสต์ The Economist หรือ เดอะนิวยอร์กไทมส์ The New York Times รวมทั้งสิ่งพิมพ์ ทั้งที่เป็นหนังสือพิมพ์และนิตยสารใหญ่ๆ ของโลกต่างก็มีคู่มือของสไตล์ Manual of style ใช้เป็นของตัวเองทั้งสิ้น ดังนั้นกองบรรณาธิการซึ่งมีหน้าที่ควบคุมงานเขียนทั้งหมดจึงมักจะต้องทำหน้าที่เสนอแนะให้ผู้เขียนต้นฉบับทำการปรับแก้ต้นฉบับ copy edit ให้สอดคล้องกับเฮาส์สไตล์และมีลักษณะที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหลักและนโยบายของสิ่งพิมพ์นั้น

เมื่อได้ต้นฉบับที่ผ่านการปรับแก้และตรวจทานเรียบร้อยแล้วขั้นตอนต่อไปคือ ขั้นตอนก่อนพิมพ์ ในขั้นตอนนี้ บรรณาธิการศิลป์หรือผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์จะทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการออกแบบ รวมทั้งประสานงานจัดหาภาพต่างๆ เพื่อนำเสนอภาพรวมในรูปแบบเลย์เอาต์ให้ผู้ที่เป็นเจ้าของสิ่งพิมพ์และบรรณาธิการได้แนะนำและปรับแก้ เมื่อเป็นที่พอใจแล้ว จะจัดทำอาร์เวิร์ดเวิร์กเพื่อส่งพิมพ์ต่อไปนอกจากนั้น ในขั้นตอนนี้จะมีการระบุประเภทและขนาดของกระดาษที่จะเลือกใช้เทคนิคการพิมพ์ การทำเล่มรวมถึงการพิสูจน์อักษร proof reading เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดครั้งสุดท้าย

ขั้นตอนต่อไปในกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์ คือ ขั้นตอนการพิมพ์ ในขั้นตอนนี้สำนักพิมพ์จะจัดส่งอาร์ตเวิร์กให้แก่โรงพิมพ์ สำหรับสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์นั้นส่วนใหญ่สำนักพิมพ์จะมีแท่นพิมพ์เพื่อพิมพ์หนังสือพิมพ์ของตนเอง ในขณะที่สิ่งพิมพ์ประเภทอื่นๆ สำนักพิมพ์อาจจะไม่มีแท่นพิมพ์ของตัวเองหรือว่าจ้างโรงพิมพ์ภายนอกให้เป็นผู้ดำเนินการพิมพ์ เพื่อให้ได้สิ่งพิมพ์ตามจำนวนยอดการจำหน่ายหรือจำนวนยอดการกระจายสินค้าและแจกจ่าย เมื่อทำการพิมพ์เสร็จได้สิ่งพิมพ์สำเร็จเป็นรูปเล่มแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ ขั้นตอนการกระจายสินค้าและส่งเสริมการขายในขั้นตอนนี้สำนักพิมพ์จะต้องนำสิ่งพิมพ์ให้ถึงมือผู้อ่าน ด้วยการใช้องค์ประกอบการจำหน่ายหรือแจกจ่ายต่างๆ เช่น การวางขายตามแผงหนังสือ การส่งทางไปรษณีย์ ฯลฯ พร้อมๆ กันนั้นก็ต้องมีการจัดทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการขายสิ่งพิมพ์นั้นๆ เช่น การโฆษณา หรือการจัดให้ผู้เขียนไปลงนิตยสารในงานเปิดตัวหนังสือตามร้านหนังสือขั้นตอนนี้แม้จะดูเหมือนไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรง แต่นับเป็นขั้นตอนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ของกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งพิมพ์เพราะแม้สิ่งพิมพ์จะมีคุณภาพดีเพียงใด แต่หากไม่สามารถเดินทางไปถึงมือผู้อ่านที่เหมาะสมได้อย่างทั่วถึง หรือไม่เป็นที่รู้จักในสังคมกว้าง ก็ยากที่สิ่งพิมพ์นั้นๆ จะประสบความสำเร็จได้

จากภาพรวมของกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์ ทำให้เห็นได้ว่ากระบวนการออกแบบเป็นขั้นตอนย่อยส่วนหนึ่งขั้นตอนใหญ่ ที่เรียกว่า ขั้นตอนก่อนพิมพ์ ซึ่งเป็น 1 ใน 5 ขั้นตอนใหญ่ของกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์

ส่วนกระบวนการออกแบบเองก็ยิ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามลำดับของการดำเนินการ คือ การเตรียมการก่อนการออกแบบและการปฏิบัติการออกแบบ ซึ่งทั้งสองส่วนยังแบ่งย่อยออกไปตามลำดับการดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอนที่ชัดเจน ได้ดังนี้

1. การเตรียมการก่อนออกแบบ

1.1 การรับทราบความคิด ความต้องการ และนโยบายต่างๆ ของผู้บริหารหรือผู้เป็นเจ้าของสิ่งพิมพ์

1.2 การค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมแล้วนำมาวิเคราะห์

1.3 การเขียนโจทย์ของการออกแบบ

1.4 การกำหนดรูปแบบสิ่งพิมพ์

2. การปฏิบัติการออกแบบ

2.1 การเลือกและ/หรือสร้างองค์ประกอบและหลักการจัดองค์ประกอบ

2.2 การจัดทำเลย์เอาต์

2.3 การออกแบบตามองค์ประกอบ

การดำเนินการทั้งในขั้นการเตรียมการก่อนการออกแบบและการปฏิบัติการออกแบบนี้เป็นขั้นตอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการออกแบบสิ่งพิมพ์ทุกประเภทแม้ว่าจะมีความแตกต่างกับบ้างในชั้นรายละเอียดก็ตาม

จากภาพรวมของกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์ จะเห็นได้ว่าก่อนจะมาถึงขั้นตอนการออกแบบสิ่งพิมพ์นั้น มีการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ มาก่อนและมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสิ่งพิมพ์ที่ไม่ใช่นักออกแบบมากมาย

เมื่อมาถึงขั้นตอนการออกแบบสิ่งพิมพ์จึงต้องนำเอาสิ่งที่มีผลการดำเนินการมาก่อนมาพิจารณาวิเคราะห์และกำหนดเป็นแผนการเสียก่อน เพราะในการดำเนินการสำหรับกิจการใดก็ตาม การวางแผนที่ดีเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยรับประกันความสำเร็จของกิจการนั้นๆ ในการออกแบบสิ่งพิมพ์ก็เช่นกัน การเตรียมการก่อนออกแบบ คือกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์สำหรับใช้เป็นแนวทางที่จะนำมาใช้ในขั้นตอนการออกแบบต่อไป

กลยุทธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของผลงานออกแบบสิ่งพิมพ์ที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งยังเป็นตัวแปรที่ส่งผลสำคัญโดยตรงต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกแบบและผลิต รวมถึงการประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้ในการผลิตสิ่งพิมพ์นั้นๆ ในขั้นตอนการพิมพ์อีกด้วย

ก่อนจะมีการปฏิบัติการออกแบบทุกครั้ง จึงควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในรูปโจทย์ของการออกแบบเพื่อให้ผู้ออกแบบได้ใช้เป็นแนวทางเสียก่อน อย่างไรก็ตามก่อนที่จะเขียนโจทย์ของการออกแบบได้นั้น ก็ต้องมีพื้นฐานที่ดีคือ ข้อมูลจากผู้บริหารสิ่งพิมพ์หรือที่เป็นเจ้าของสิ่งพิมพ์ และข้อมูลด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลด้านการตลาด หรือข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภคเป็นเป้าหมายเสียก่อน

การออกแบบหนังสือ

ความพยายามของมนุษย์ในการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตนั้นมีมาช้านานนับตั้งแต่สมัยมนุษย์ยังอาศัยอยู่ในถ้ำแล้วและต่อมาเมื่อสังคมมนุษย์เจริญขึ้นผู้คนจึงได้ค้นหาวิธีการในการบันทึกข้อมูลด้วยการใช้วัสดุต่างๆ เช่น บันทึกแผ่นดินเผา clay tablet สมัยศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาลในดินแดนเมโสโปเตเมีย Mesopotamia หรือดินแดนตะวันออกกลางในปัจจุบัน หรือแผ่นขี้ผึ้ง wax tablet และแผ่นหนังสือตัวของอาณาจักรโรมัน จนต่อมาเมื่อกระดาษถูกคิดค้นขึ้นในประเทศจีนในช่วงสองศตวรรษก่อนคริสตกาลกระดาษได้รับความนิยมใช้แพร่หลายไปทั่วโลกตลอดมา จนกลายเป็นวัสดุหลักในการทำหนังสือในที่สุด

หนังสือเริ่มเป็นที่นิยมในวงกว้างอย่างแท้จริงในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1 ภายในอาณาจักรโรมันซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างๆ ของกรีก แม้ว่าหนังสือในขณะนั้นจะเป็นหนังสือที่คัดลอกด้วยมือ แต่ก็มีจำนวนมากและได้รับความนิยมแพร่หลาย จนมีการตั้งห้องสมุดขึ้นหลายแห่งพัฒนาการครั้งใหญ่ของการผลิตหนังสือเกิดขึ้นในประเทศจีนเมื่อมีการคิดค้นตัวพิมพ์ที่เคลื่อนย้ายได้ หรือตัวเรียง และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้โยฮันน์ กูเทนเบิร์กช่างพิมพ์ชาวเยอรมัน สามารถทำการบุกเบิกการพิมพ์ในทวีปยุโรปการพิมพ์ในช่วงแรกๆ ในทวีปยุโรปนั้น มีการให้ความสำคัญกับการออกแบบหนังสืออย่างมากพอๆ กับการให้ความสำคัญกับเนื้อหาของหนังสือเอง หลักฐานที่เหลือของหนังสือในช่วงเวลานั้น แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ ความพิถีพิถัน และการทุ่มเทให้กับการออกแบบที่ดี

ในปัจจุบัน มีการกำหนดให้หนังสือที่ได้รับการพิมพ์ขึ้นก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1501 เป็นหนังสือหายาก และมีชื่อเรียกเป็นพิเศษว่า อินคิวนาบูลา incunabula

ในช่วงเวลาต่อมา มาเมื่อความนิยมในหนังสือขยายตัวกว้างขึ้น ทำให้ความต้องการหนังสือมีมากขึ้น ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านการผลิตทำให้เกิดการแข่งขันและรีบเร่งที่จะนำหนังสือออกสู่สาธารณชน ทำให้ความใส่ใจในการออกแบบหนังสือค่อยๆ ลดลง แม้ว่าในบางช่วงของประวัติศาสตร์ จะมีกลุ่มบุคคลที่ให้ความสำคัญและพยายามรื้อฟื้นมาตรฐานทางการออกแบบหนังสือเป็นระยะๆ แต่ก็นับว่าเป็นความพยายามที่ประปราย ความประณีตในการจัดทำหนังสือไม่ใช่ข้อกำหนดที่หนังสือส่วนใหญ่จะต้องบรรลุให้ได้เหมือนในช่วงแรกๆ ที่เริ่มมีการพิมพ์หนังสืออีกต่อไป

ในปัจจุบัน ผู้พิมพ์จำนวนมากมักจะเห็นว่าการออกแบบหนังสือไม่ใช่เรื่องหลักที่จะต้องนำมาพิจารณาในการผลิตหนังสือที่เป็นที่ต้องการของคนจำนวนมากๆ นั้นการออกแบบแทบจะเป็นสิ่งที่ทำกันก่อนจะขึ้นแท่นพิมพ์ก็ว่าได้ และน้อยครั้งที่จะมีการว่าจ้างนักออกแบบที่มีฝีมือมารับผิดชอบการออกแบบหนังสือเล่มโดยตรง ยกเว้นในกรณีของการผลิตหนังสือราคาแพงที่พิมพ์ในจำนวนไม่มากนักก็การออกแบบยังได้รับการให้ความสำคัญอยู่

อย่างไรก็ตาม ด้วยสถานการณ์การแข่งขันที่สูงขึ้นในปัจจุบันจากการเพิ่มขึ้นของสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ตซึ่งมีทั้งภาพเคลื่อนไหวและเสียงที่สวยงามดึงดูดใจมากกว่า ทำให้การออกแบบหนังสือกลับมามีความสำคัญอีก เพราะในในปัจจุบัน ผู้อ่านที่ซื้อหนังสือไม่ได้คาดหวังเพียงจะได้รับทราบเนื้อหาของหนังสือเท่านั้น แต่ยังคงคาดหวังที่จะได้ความสวยงามดึงดูดใจอีกด้วย

1. การจำแนกประเภทหนังสือ

การออกแบบหนังสือ นอกจากจะเป็นการทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลจากผู้เขียนสู่ผู้อ่านแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ในการสื่อสารบุคลิกของข้อมูลนั้นให้ออกมาเป็นรูปธรรม โดยการเลือกหรือสร้างภาพ ตัวอักษร และองค์ประกอบทางการออกแบบอื่นๆ แล้วนำมาจัดวางอย่างเหมาะสม

หนังสือแต่ละประเภทที่มีลักษณะของข้อมูลที่แตกต่างกัน ก็ย่อมมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันด้วยการทราบว่าหนังสือที่จะทำการออกแบบเป็นหนังสือประเภทใดจะช่วยให้เข้าใจบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลเนื้อหา ทำให้สามารถเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบและหลักการในการออกแบบที่เหมาะสมกับหนังสือนั้นๆ ได้ดีขึ้นโดยทั่วไปแล้ว หนังสือจะมีการแบ่งตามลักษณะเนื้อหาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ฟิกชัน เป็นหนังสือที่แต่งขึ้นโดยมีเนื้อหาที่เน้นให้เกิดความสนุกเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นหลัก อาจจะเป็นเนื้อหาที่มีพื้นฐานมาจากความเป็นจริง หรือ เป็นเนื้อหาที่นึกฝันขึ้นจากจินตนาการของผู้เขียนล้วนๆ ได้ หนังสือประเภทนี้ ได้แก่นวนิยาย เรื่องสั้น หรือโคลงกลอนต่างๆ

2) นอน-ฟิกชัน เป็นหนังสือที่แต่งขึ้นโดยมีเนื้อหาที่เน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์หรือในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้อ่านเป็นหลัก โดยจะต้องเป็นเนื้อหาที่มีพื้นฐานมาจากความเป็นจริง หรือเป็นเนื้อหาที่เกิดจากการค้นคว้าวิจัยและวิเคราะห์ของผู้เขียน หนังสือประเภทนี้ ได้แก่ ตำรา วิจัย ประวัติ หรือสารคดีต่างๆ การแยกประเภทหนังสือตามลักษณะเนื้อหาในอีกแนวทางหนึ่ง จะแบ่งหนังสือออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) ตำราหรือหนังสือเรียน (textbook) เป็นหนังสือที่แต่งขึ้นโดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านใดด้านหนึ่ง เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ศิลปะ ฯลฯ เพื่อใช้สำหรับประกอบการเรียนการสอนศาสตร์นั้นๆ ในระดับชั้นต่างๆ มีผู้อ่านที่เฉพาะเจาะจง คือนักเรียน นิสิต นักศึกษา และนักวิชาการ

2) หนังสือจำหน่ายทั่วไป (trade book) เป็นหนังสือที่แต่งขึ้นโดยมีเนื้อหาเป็นนวนิยาย หรือไม่ใช่นวนิยายก็ได้ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นไปเพื่อใช้ในการประกอบการเรียนการสอน มีผู้อ่านไม่เฉพาะเจาะจงเหมือนประเภทแรก

หนังสือจำหน่ายทั่วไปครอบคลุมไปถึงหนังสือประเภท “ทำได้ด้วยตนเอง”(self-help book) หากจะพิจารณาในเชิงลักษณะรูปเล่ม ก็อาจจะสามารถแบ่งหนังสือออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) หนังสือปกแข็ง (hardcover) เป็นหนังสือที่มีการรวมเล่มและหุ้มปกด้วยกระดาษหรือวัสดุอื่นที่หนาเพื่อเพิ่มความแข็งแรง ปกติมักจะนิยมใช้กับการทำหนังสือตำรา หนังสืออ้างอิงหรือนวนิยายขนาดยาว 2) หนังสือปกอ่อน (paperback) เป็นหนังสือที่มีการรวมเล่มและหุ้มปกด้วยกระดาษที่หนากว่าหน้าอื่น แต่ก็ไม่ใช่ปกแข็ง ทำให้มีความแข็งแรงทนทานน้อยกว่าแต่ก็มีราคาถูกกว่าในการผลิต จึงมีความนิยมที่จะพิมพ์หนังสือประเภทนี้มาก ซึ่งในปัจจุบันรู้จักกันในชื่อ พ็อกเก็ตบุ๊ก ในต่างประเทศจะนิยมพิมพ์หนังสือเป็นปกแข็งก่อนเมื่อเริ่มออกขาย จนเมื่อผ่านไปสักระยะหนึ่งจึงพิมพ์เป็นปกอ่อน

3) อนุสาร (booklet) เป็นหนังสือที่มีการรวมเล่มและหุ้มปกด้วยกระดาษอ่อนมักมีขนาดเล็กๆ และมีหน้าไม่กี่หน้า ส่วนมากไม่ได้มีไว้จำหน่ายให้สาธารณชน แต่มีเพื่อใช้ในหน่วยงานหรือออกกลุ่มสมาคม

2. ส่วนประกอบของหนังสือ

เนื่องจากมีเนื้อหาที่แตกต่างกัน การกำหนดหน้าต่างๆ ของหนังสือที่จำเป็นในการนำเสนอเนื้อหาจึงแตกต่างกันไปด้วย หนังสือที่มีเนื้อหาจัดเป็นฟิกชันนั้น จะมีหน้าที่เป็นส่วนประกอบอยู่ไม่มากประเภทเท่ากับหนังสือที่มีเนื้อหาจัดเป็นนอน-ฟิกชัน หากจะมองในภาพกว้างๆ จะพบว่าในหนังสือหนึ่งเล่มนั้น จะแบ่งเนื้อหาออกได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนหน้าหรือส่วนต้น (front matter หรือ preliminaries) ส่วนหลัก(text)และส่วนท้าย (back matter)

สำหรับหน้าต่างๆ ในแต่ละส่วนซึ่งรวมกันเป็นส่วนประกอบสำคัญของหนังสือมีรายละเอียดแยกตามส่วน ดังนี้

ส่วนต้น

1. ปกหน้า (front cover)

ปกหน้าเป็นส่วนหน้าสุดของหนังสือ เป็นรูปลักษณ์ภายนอกที่ห่อหุ้มเนื้อหาภายในส่วนต่างๆ ที่จะต้องได้รับการออกแบบและจัดวางองค์ประกอบในปกหน้าของหนังสือ ได้แก่

1.1) ชื่อหนังสือหรือเรื่อง title เป็นส่วนประกอบที่เป็นตัวอักษรที่สำคัญที่สุดโดยทำหน้าที่ระบุชื่อเรื่องให้ผู้อ่านได้ทราบ

1.2) ชื่อผู้แต่งหรือชื่อผู้แปล เป็นส่วนประกอบที่เป็นตัวอักษรที่หน้าที่ระบุชื่อผู้แต่งหรือผู้แปลหนังสือ ส่วนประกอบนี้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าชื่อหนังสือหรือ ชื่อเรื่อง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้แต่งหรือผู้แปลหนังสือเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงและมีผู้ติดตามผลงานเป็นประจำ

1.3) ภาพประกอบปกหน้า เป็นส่วนประกอบที่เป็นภาพที่สำคัญที่สุด อย่าวไร ก็ตามหนังสือบางเล่มอาจเลือกที่จะไม่ใช่ภาพประกอบก็ได้

1.4) ข้อความประกอบปกหน้า ซึ่งอาจจะมีในหนังสือบางเล่ม เป็นข้อความที่ให้รายละเอียดที่สำคัญเพิ่มเติม เช่นเป็นหนังสือในชุดที่มีหลายเล่ม หรือเป็นหนังสือที่ได้รับรางวัล เป็นต้น

1.5) ตราสัญลักษณ์ของสำนักพิมพ์ ซึ่งอาจจะมีอยู่ที่ปกหน้าหรือในส่วนอื่นๆ เช่นสันหนังสือก็ได้

นอกจากนี้หนังสือบางเล่มโดยเฉพาะหนังสือที่มีขนาดใหญ่และหนา อาจจะมีใบหุ้มปก (book jacket) ซึ่งเป็นกระดาษหรือวัสดุอื่นที่หนาหรือแข็งแรงเพื่อนปกป้องปกหน้าเป็นการเพิ่มเติมก็ได้ปกหน้าถือเป็นหน้าที่มีความจำเป็นสำหรับทั้งหนังสือประเภทฟิกชัน และนอน-ฟิกชัน

2. หน้าชื่อเรื่อง (title page)

หน้าชื่อเรื่องเป็นหน้าในหน้าแรก ส่วนต่างๆ ที่จะต้องได้รับการออกแบบและจัดวางองค์ประกอบในหน้าชื่อเรื่อง ได้แก่

2.1) ชื่อหนังสือหรือชื่อเรื่อง

2.2) ชื่อผู้แต่งหรือชื่อผู้แปล

หน้าชื่อเรื่องเป็นหน้าที่มีความจำเป็นทั้งหนังสือประเภทฟิกชันและนอน-ฟิกชัน

3. หน้าลิขสิทธิ์ (copyright notice and catalogue number)

หน้าลิขสิทธิ์เป็นหน้าที่มีรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับหนังสือ ได้แก่ ชื่อหนังสือเกี่ยวกับรายการห้องสมุด (ถ้ามี) และที่สำคัญจะต้องระบุว่าลิขสิทธิ์ในหนังสือนี้เป็นของผู้ใด หน้านี้มักจะอยู่ที่หน้าในของหนังสือ ในปัจจุบันมีระบบในการระบุข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับหนังสือ เรียกว่า ข้อมูลซีไอพี (CIP) ย่อมาจาก (cataloging in Publication) ซึ่งมักจะรวมหมายเลขไอเอสบีเอ็นเอาไว้ด้วย (ISBN) ย่อมาจาก (International standard Book Number) หมายเลขไอเอสบีเอ็นเป็นเหมือนหมายเลขประจำตัวของหนังสือเล่มนั้นๆ ซึ่งจะไม่ซ้ำกับหนังสือเล่มอื่นใดในโลก โดยหมายเลขนี้จะประกอบด้วยตัวเลข 10 หรือ 13 หลักที่ระบุถึงประเทศหรือภาษา สำนักพิมพ์ และหมายเลขหนังสือ บางครั้งอาจจะมีบาร์โค้ด (bar code) กำกับอยู่ด้วย

หน้าลิขสิทธิ์ ถือเป็นอีกหน้าที่มีความจำเป็นทั้งหนังสือประเภทฟิกชันและนอน-ฟิกชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือประเภทนอน-ฟิกชัน ที่เป็นหนังสือวิชาการ

4. หน้าอุทิศ (dedication หรือ book dedication)

หน้าอุทิศเป็นหน้าที่อาจเรียกได้ว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัวของผู้เขียน ซึ่งเขียนจะใช้ในการหน้าอุทิศหนังสือเล่มนี้ให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นผู้ที่มีบุญคุณในด้านต่างๆ หรือผู้ที่เป็นแรงบันดาลใจ หรือผู้ที่เป็นกำลังใจในการจัดทำหนังสือให้แก่ผู้เขียน

หนังสือทั้งประเภทฟิกชันและนอนฟิกชันไม่จำเป็นต้องมีหน้าอุทิศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความปรารถนาของผู้เขียน

5. คำนิยม (forward)

คำนิยมเป็นหน้าที่ผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์ขอให้ผู้อื่นซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในด้านที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนั้นเขียนขึ้นเพื่อแนะนำหนังสือหรือแนะนำผู้เขียนหนังสือบางเล่มอาจจะมีส่วนประกอบนี้ที่หรือบางเล่มอาจจะมีส่วนประกอบนี้โดยไม่มีหน้าคำนำก็ได้

หนังสือทั้งประเภทฟิกชันและนอนฟิกชันไม่จำเป็นต้องมีหน้าคำนิยม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความปรารถนาของผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์

6. หน้าคำนำ (preface)

หน้าคำนำเป็นหน้าที่ให้ข้อมูลเบื้องต้นและแนะนำหนังสือโดยผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์อาจจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการเขียน ที่มาของเนื้อเรื่อง หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดจากหนังสือเล่มนี้

หน้าคำนำ ถือเป็นหน้าที่มีความจำเป็นสำหรับหนังสือประเภทนอน-ฟิกชันส่วนหนังสือประเภทฟิกชันอาจจะไม่มีหน้าหรือไม่ได้

7. หน้ากิตติกรรมประกาศ (acknowledgements หรือ acknowledgement)

หน้ากิตติกรรมประกาศ เป็นหน้าที่ผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์จะใช้ในการแสดงความขอบคุณต่อผู้ที่มีส่วนในการจัดทำหนังสือ หรือเป็นผู้อื่นที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ให้การสนับสนุนต่างๆ หนังสือทั้งประเภทฟิกชันและนอน-ฟิกชัน จะมีหน้ากิตติกรรมประกาศหรือไม่ก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความปรารถนาของผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์

8. หน้าสารบัญ (table of contents)

หน้าสารบัญเป็นหน้าที่บ่งบอกถึงเนื้อหาที่อยู่ในหนังสือว่า เรื่องใด บทใด หรือตอนใดอยู่ที่หน้าไหนหน้าสารบัญเป็นหน้าที่มีความจำเป็นต้องมีทั้งหนังสือประเภทฟิกชันและประเภทนอน-ฟิกชัน โดยเฉพาะหนังสือประเภทฟิกชันที่เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นและหนังสือประเภทนอน-ฟิกชันที่เป็นหนังสือวิชาการ

9. สารบัญภาพ หรือลำดับภาพประกอบ (list of illustrations)

หน้าลำดับภาพประกอบเป็นหน้าที่บ่งบอกถึงภาพประกอบที่อยู่ในหนังสือว่าเป็นภาพอะไรและอยู่ที่หน้าไหน นอกจากนี้ในหนังสือบางเล่มอาจจะมีสารบัญตารางซึ่งระบุตารางเรื่องอะไรอยู่ในหน้าใดด้วย

หนังสือประเภทฟิกชันไม่จำเป็นต้องมีหน้าลำดับภาพประกอบ ส่วนหนังสือนอน-ฟิกชันที่เป็นหนังสือวารสารมักจะต้องมีหน้านี้

10. บทนำ (introduction)

บทนำเป็นบทที่หนึ่งของหนังสือ มักเป็นการเกริ่นหรือให้ข้อมูลที่เป็นภูมิหลังของเนื้อเรื่อง บทนำมักจะมีขนาดสั้นๆ

บทนำเป็นส่วนที่มีความจำเป็นสำหรับทั้งหนังสือประเภทฟิกชัน และหนังสือนอน-ฟิกชัน อย่างไรก็ตามในหนังสือบางเล่ม ผู้เขียนอาจจะเลือกที่จะไม่มีบทนำ โดยเริ่มเป็นบทที่ 1 เลยก็ได้

ส่วนหลัก

11. ชื่อบท (chapter openingหรือ chapter head)

หน้าชื่อบทหรือหน้านำบท เป็นหน้าที่ทำหน้าที่แบ่งเนื้อหาให้หนังสือออกเป็นส่วนๆ โดยระบุว่าเนื้อที่ อยู่ในหน้าต่อๆ มาเป็นเนื้อหาของบทใด นอกจากหมายเลขบทแล้วหน้าที่ชื่อบทยังอาจจะมีข้อความที่เป็นชื่อบทด้วย นอกจากนี้ยังอาจจะมีการเพิ่มเติมข้อความที่ชวนให้ติดตาม หรือภาพเพื่อให้น่าสนใจ

หน้าชื่อบทเป็นหน้าที่มีความจำเป็นทั้งหนังสือประเภทฟิกชันและหนังสือนอน-ฟิกชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับหนังสือประเภทนอน-ฟิกชันที่เป็นหนังสือวิชาการ

12. หน้าเนื้อเรื่อง (text)

หน้าเนื้อเรื่องเป็นหน้าที่เรียบเรียงนำเสนอเนื้อหาของหนังสือ หนังสือเนื้อเรื่องเป็นส่วนที่มีเนื้อหามากที่สุด โดยทั่วไปแล้วจะมีการแบ่งหน้าเนื้อเรื่องออกเป็นบทตามลำดับ จำนวนบทมากน้อยตามแต่ผู้เขียนต้องการจะนำเสนอ ส่วนหน้าเนื้อเรื่องนี้มีส่วนประกอบย่อย ดังนี้

12.1 เนื้อหา (book) เป็นส่วนประกอบที่เป็นตัวพิมพ์ซึ่งเป็นส่วนประกอบหลักและมีปริมาณมากที่สุดของหนังสือ

12.2 พาดหัวรอง (subhead) เป็นส่วนประกอบที่เป็นตัวพิมพ์ซึ่งทำหน้าที่แบ่งเนื้อหาในบทออกเป็นส่วนย่อย และระบุให้ทราบว่าเนื้อหาที่จะอ่านต่อไปนี้เกี่ยวกับเรื่องใด

12.3 เฮดเออร์ หรือฟุตเตอร์ (header or running head/footer) เป็นตัวอักษร หรือตัวพิมพ์ที่เป็นชื่อหนังสือหรือชื่อบทที่วางไว้ที่ส่วนบนหรือส่วนล่างของทุก หน้า

12.4 เลขหน้า (page number) เป็นหมายเลขที่กำกับและระบุหน้าหนังสือมักมีอยู่ในทุก หน้า โดยอาจแบ่งลักษณะการใช้ เช่น ส่วนต้นใช้เลขโรมัน ส่วนหลักใช้เลขอารบิก เป็นต้น

12.5 เชิง (footnote) เป็นข้อความระบุที่มาหรือการอ้างอิงของข้อมูลในเรื่องว่าคิด ลอกมาจากที่ใด

12.6 ชื่อผู้แต่งบท (byline/credit line/writer's credit) เป็นตัวอักษรระบุชื่อผู้แต่งในแต่ละ บท ในกรณีที่หนังสือนั้นมีผู้แต่งหลายคน มักใช้ชื่อตามคำว่า “โดย” (by)

12.7 ส่วนประกอบที่เป็นภาพหรือองค์ประกอบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ตัวอักษร

12.8 คำบรรยายภาพ (caption)

หน้าเนื้อเรื่องหน้าหลักของหนังสือทั้งประเภทฟิกชันและนอน-ฟิกชันและเป็นส่วนประกอบที่มีจำนวน หลายหน้าที่สุดกว่าส่วนประกอบอื่น พื้นที่ส่วนใหญ่ของหนังสือจะเป็นหน้าเนื้อเรื่องเสมอ สำหรับส่วนประกอบ ย่อยในเนื้อเรื่องของหนังสือทั้งประเภทฟิกชันและนอน-ฟิกชันจะเหมือน ยกเว้นเชิงอรรถซึ่งมักจะมีเฉพาะ ในหนังสือนอน-ฟิกชันที่เป็นหนังสือวิชาการ

ส่วนท้าย

13. หน้าภาคผนวก (appendix)

หน้าภาคผนวกเป็นหน้าที่เป็นเนื้อหาต่างๆ ในส่วนหรือในเรื่องที่ไม่ใช่เนื้อเรื่องโดยตรง แต่ผู้เขียนเห็น ว่าจะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน

หนังสือทั้งประเภทฟิกชันและนอน-ฟิกชัน ไม่จำเป็นต้องมีหน้าภาคผนวกแต่ส่วนใหญ่แล้ว หนังสือ นอน-ฟิกชัน ที่เป็นหนังสือวิชาการมักจะต้องมีหน้านี้

14. หน้าบรรณานุกรม (bibliography)

หน้าบรรณานุกรมเป็นหน้าที่บ่งบอกถึงที่มาต่างๆ ของข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิงในการเขียน หนังสือ แหล่งข้อมูลนี้อาจจะเป็นจากหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์หรือการสัมภาษณ์บุคคลก็ได้

หนังสือทั้งประเภทฟิกชันและนอน-ฟิกชันไม่จำเป็นต้องมีหน้าบรรณานุกรมแต่ถ้าเป็นหนังสือประเภท นอน-ฟิกชันที่เป็นหนังสือวิชาการจะต้องมีหน้านี้

15. หนังสืออภิธานศัพท์ (glossary)

หนังสืออภิธานศัพท์เป็นที่รวบรวมศัพท์ที่มีปรากฏอยู่ในหนังสือ เพื่ออธิบายความหมายของศัพท์ให้ ผู้อ่านเข้าใจ ศัพท์เหล่านี้ อาจจะเป็นศัพท์เฉพาะทางในสาขาวิชาหรือศัพท์ที่มีความหมายได้หลายอย่าง แต่ ผู้เขียนต้องการจะใช้ความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

หนังสือทั้งประเภทฟิกชันและนอน-ฟิกชันไม่จำเป็นต้องมีหนังสืออภิธานศัพท์ส่วนใหญ่แล้วหนังสือ อภิธานศัพท์มักจะมีเฉพาะในหนังสือนอน-ฟิกชันที่เป็นหนังสือวิชาการอย่างไรก็ตาม ในบางครั้งหนังสือฟิกชัน บางประเภท เช่น นิยายอิงประวัติศาสตร์ หรือ นิยายวิทยาศาสตร์ อาจจะมีศัพท์ที่เลิกใช้ไปแล้วหรือไม่เป็น ที่นิยมใช้ หรือศัพท์ที่แต่งขึ้นมาเอง ผู้เขียนอาจจะกำหนดให้มีหน้าที่ให้คนความหมายแก่ศัพท์เฉพาะเหล่านี้ไว้ ด้วยก็ได้

16. หน้าดรรชนี (index)

หน้าบรรณนี้เป็นหน้าที่ระบุชื่อต่างๆ และบอกเลขหน้าในเนื้อเรื่องที่มีชื่อเหล่านั้นปรากฏอยู่ ชื่อที่ว่านี้อาจจะเป็นชื่อคน ชื่อสถานที่ ชื่อสารเคมี ฯลฯ ส่วนใหญ่มักจะอยู่ในส่วนท้ายของหนังสือ บางครั้งจึงเรียกว่า บีโอบี (back-of-book index)

หนังสือประเภทฟิสิกซ์ไม่จำเป็นต้องมีหน้าบรรณ ส่วนหนังสือนอน-ฟิสิกซ์ที่เป็นหนังสือวิชาการ มักจะต้องมีหน้านี้

17. เชิงอรรถท้ายเล่ม (endnote)

เชิงอรรถท้ายเล่ม เป็นรูปแบบหนึ่งของเชิงอรรถ คือ เป็นข้อความระบุที่มาหรือการอ้างอิงของข้อมูล ในเนื้อเรื่องว่าคัดลอกมาจากที่ใด แต่ต่างกับที่เชิงอรรถท้ายเล่มเป็นการรวมเชิงอรรถทั้งหมดมาไว้ที่ท้ายเล่ม บางครั้งก็อาจจะเลือกทำเป็นเชิงอรรถท้ายก็ได้

หนังสือประเภทฟิสิกซ์ไม่จำเป็นต้องมีหน้าเชิงอรรถท้ายเล่ม ยกเว้นแต่ว่าได้มีการคัดลอกข้อความมาจากผู้อื่น ส่วนมากหน้าเชิงอรรถท้ายเล่มมักจะมีเฉพาะในหนังสือนอน-ฟิสิกซ์ที่เป็นหนังสือวิชาการ

18. พิมพ์นิเทศ (colophon)

พิมพ์นิเทศเป็นหน้าที่ระบุข้อมูลสั้นๆ เกี่ยวกับการออกแบบ รวมทั้งการพิมพ์หรือขั้นตอนต่างๆ ในการผลิตหนังสือ

หนังสือทั้งประเภทฟิสิกซ์และนอน-ฟิสิกซ์ไม่จำเป็นต้องมีหน้าพิมพ์นิเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความปรารถนาของสำนักพิมพ์

19. ปกหลัง (back cover)

ปกหลังเป็นหน้าที่อาจเว้นว่างไว้หรือใส่ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนหนังสือ เช่น ประวัติหรือผลงานในอดีต หรืออาจจะเป็นหน้าที่ยกเอาคำวิจารณ์ที่เป็นคำชมเชยหนังสือมาใส่เอาไว้

หนังสือทั้งประเภทฟิสิกซ์และนอน-ฟิสิกซ์จำเป็นต้องมีหน้าปกหลัง แต่อาจจะนำมาใช้งานในลักษณะที่แตกต่างกัน

หนังสือแต่ละประเภทจะมีส่วนประกอบของหนังสือแตกต่างกันไปหนังสือบางประเภทจะมีหน้าพิเศษบางหน้าที่หนังสือประเภทอื่นอาจจะไม่จำเป็นต้องมีโดยรวมแล้วหนังสือแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนต้น ส่วนหลัก และส่วนท้าย ในแต่ละส่วนจะประกอบไปด้วยหน้าต่างๆ ที่มีประโยชน์ใช้ สอยเฉพาะตัว ซึ่งเมื่อพิจารณาในด้านการออกแบบแล้ว แต่ละส่วนประกอบจะมีองค์ประกอบที่ไม่เหมือนกัน รวมทั้งการเลือกและจัดองค์ประกอบที่แตกต่างกัน

3. การเลือกและจัดองค์ประกอบในการออกแบบหนังสือ

พื้นฐานของการออกแบบหนังสือที่ดี คือ การพยายามนำเสนอแนวคิดของเนื้อหาผ่านการออกแบบเพื่อสื่อสารให้ผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเข้าใจ สนใจ ประทับใจและจดจำได้

โดยปกติแล้วในการเขียนหนังสือ ผู้เขียนจะทราบแน่นอนว่าต้องการจะสื่อสารกับผู้ใด กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบและจำนวนขององค์ประกอบต่างๆ ในหนังสือ เช่น ควรจะใช้ภาพประกอบหรือไม่ หากใช้จะใช้ภาพประกอบรูปแบบใด จำนวนเท่าใด เป็นต้น การได้ทราบถึงผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและประเภทเนื้อหาของหนังสือ จะช่วยให้นักออกแบบสามารถวางแผนและทำการออกแบบได้อย่างเหมาะสมต่อไป

การออกแบบตำราหรือหนังสือเรียนมีธรรมชาติที่เพิ่มความยากให้แก่การออกแบบกว่าหนังสือขายทั่วไป ทั้งในด้านที่มีส่วนประกอบต่างๆ มากกว่า และในด้านที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักและรองที่มีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือ มีผู้เรียนหรือนักเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ขณะที่ผู้สอนซึ่งเป็นอาจารย์หรือนักวิชาการเป็นกลุ่มเป้าหมายรองโดยทั้งสองกลุ่มนี้มีรสนิยมไม่เหมือนกัน โดยทั่วไปแล้ว การออกแบบหนังสือ

มักจะต้องการโครงสร้างที่ดี แน่นอน สม่่าเสมอรอบคอบ และสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้ก็เพื่อนำเสนอข้อมูลปริมาณมากให้ง่ายแก่การอ่าน และสามารถติดตามเนื้อหาได้โดยไม่สับสนหรือเบื่อหน่าย

หลักการจัดวางองค์ประกอบในเรื่องเอกภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญในการส่งผลให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผลงานตั้งแต่ปกหน้าถึงปกหลัง ในการออกแบบหนังสือจึงมีความต้องการความคิดที่ดีเพียงประการเดียวเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ในขณะที่ความหลากหลายขององค์ประกอบมักจะไม่ส่งผลดี แต่หากว่าจะมีความหลากหลายก็จะต้องมีการกำหนดหลักการในการใช้องค์ประกอบที่หลากหลายร่วมกันเพื่อควบคุมให้เกิดเอกภาพในการออกแบบ หากไม่มีหลักที่ดีแล้ว มักพบปัญหาเรื่องการออกแบบมากไป (over-design) ในการออกแบบหนังสืออยู่เสมอ

การออกแบบหนังสือมีขั้นตอนในการดำเนินการเป็นไปตามการเตรียมการก่อนการออกแบบและการปฏิบัติการออกแบบ (บทที่ 2) อย่างไรก็ตาม หนังสือมีส่วนประกอบที่แตกต่างจากสิ่งพิมพ์อื่น ดังนั้นจึงมีในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมจากการออกแบบสิ่งพิมพ์โดยรวม ซึ่งรายละเอียดเพิ่มเติมนี้แบ่งออกเป็น 2 เรื่อง คือ

1. สิ่งที่ต้องกำหนดและวางแผนก่อนการออกแบบหนังสือ
2. การออกแบบส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือ

1. สิ่งที่ต้องกำหนดและวางแผนก่อนการออกแบบหนังสือ

1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจหนังสือ

ก่อนที่จะทำการออกแบบได้ นักออกแบบจะต้องพยายามหาข้อมูลจากผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์ถึงวัตถุประสงค์ในการเขียนหรือจัดทำหนังสือ และต้องทราบถึงลักษณะของผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเป้าหมายว่าเจตนาจะมุ่งที่ใครเป็นหลักและคนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมและความชอบไม่ชอบอย่างไร

นอกจากนี้ยังต้องทราบให้ชัดเจนว่าผู้เขียนมีความคิดหลักหรือแนวคิดเบื้องหลังของหนังสืออย่างไร รวมทั้งเป็นหนังสือประเภทใดและควร จะมีบุคลิกภาพแบบไหน

1.2 กำหนดขนาดและรูปแบบของหนังสือ

เมื่อเทียบกับหนังสือพิมพ์และนิตยสารแล้ว หนังสือสามารถจัดทำได้หลายขนาดและหลายรูปแบบมากกว่า ซึ่งในการเลือกขนาดและรูปแบบที่เหมาะสมจะต้องดูจากวัตถุประสงค์และประเภทของหนังสือเป็นหลักส่วนใหญ่แล้วก็ต้องพยายามเลือกขนาดที่ตัดกระดาษได้โดยเหลือเศษน้อยที่สุดเพื่อเป็นการประหยัดกระดาษ ซึ่งก็คือการลดต้นทุนในการผลิต นอกจากนี้ในกรณีที่เป็นหนังสือที่ระลึกราคาแพงและต้องการรูปทรงที่แปลกแตกต่างไปจากปกติ ขนาดหนังสือที่นิยมใช้โดยทั่วไปมักจะขึ้นอยู่กับขนาดกระดาษที่ใช้ในการพิมพ์

กรณีใช้กระดาษมาตรฐานขนาด 31 x 43 นิ้ว มักใช้ขนาด ดังนี้

- 1) ขนาด 8 หน้ายก 7.5 x 10.25 นิ้ว ขนาดหนังสือเล่ม
- 2) ขนาด 16 หน้ายก 5 x 7.5 นิ้ว ขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก
- 3) ขนาด 32 หน้ายก 3.5 x 5 นิ้ว ขนาดพ็อกเก็ตบุ๊กเล่มเล็ก

กรณีใช้กระดาษขนาด 24 x 35 นิ้ว มักใช้ขนาด ดังนี้

- 1) ขนาด A6 หรือ 16 หน้ายก 5.75 x 8.25 นิ้ว ขนาดหนังสือวิชาการ
- 2) ขนาด A6 หรือ 32 หน้ายก 5.75 x 7.5 นิ้ว ขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก

หนังสือที่มีขนาดอื่นอาจจะตัดได้ไม่ลงตัวทำให้กระดาษเหลือเศษ ซึ่งเปลืองกระดาษและเป็นผลโดยตรงต่อต้นทุนที่จะเพิ่มขึ้น

1.3 รูปแบบของปกหน้า

เนื่องจากความหลากหลายในรูปแบบเป็นไปได้ในการออกแบบปกหน้าของหนังสือ นกออกแบบจึงควรจะได้มีการตกลงร่วมกันกับผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์เรื่อง รูปแบบของปกหน้าเสียก่อนใน ประเด็นต่างๆดังนี้

1.3.1 กระดาษที่ใช้ในการพิมพ์ปกหน้าปกดีแล้วปกหน้าจะใช้กระดาษคนละประเภทกับหน้า ในหรือใช้กระดาษที่มีความหนากว่าปกติ เช่น กระดาษอาร์ตการ์ด 210-310 แกรม ทั้งนี้เพราะปกหน้า จะต้องทำหน้าที่ปกป้องหนังสือให้คงทนต่อการฉีกขาดหรือเปียกชื้น และกระดาษที่ใช้พิมพ์ควรจะสามารถ รองรับการผลิตที่พิเศษกว่าหน้าใน เช่น การพิมพ์ภาพ 4 สี การใช้เทคนิคหลังพิมพ์เพื่อเพิ่มความสวยงาม ดึงดูดใจ

1.3.2 ควรจะมีหน้าหุ้มปกหรือไม่ ปกติหนังสือที่มีความหนา มาก หรือหนังสือที่มีราคาสูง มักจะมีหน้าหุ้มปกเพื่อรักษาปกหน้าไว้ไม่ให้เสียหาย

1.3.3 หน้าปกจะพิมพ์ด้วยระบบการพิมพ์ใด และจะพิมพ์กี่สี รวมทั้งจะมีการใช้เทคนิค พิเศษอื่นในทางการพิมพ์หรือไม่

1.4. รูปแบบของหน้าใน

รูปแบบของหน้าในของหนังสือนั้นจะมีลักษณะเช่นไร ก็ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งที่จะเป็น องค์ประกอบของเนื้อหาได้แก่ เนื้อหาที่เป็นตัวพิมพ์และภาพประกอบต่างๆว่ามีมากน้อยและต้องการคุณภาพ ในระดับใด ทั้งนี้ควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1.4.1 กระดาษที่ใช้ในการพิมพ์ว่าจะจะเป็นกระดาษชนิดใด และจะเป็นกระดาษที่มีความหนา หรือน้ำหนักเท่าใด กระดาษปรู๊ฟเหมาะกับงานพิมพ์ที่ต้องการราคาถูกสำหรับพิมพ์สี่เดียว นิยมใช้กระดาษ ปอนด์ 60, 70, 80, 100 แกรม และนิยมกระดาษอาร์ต 90-160 แกรม สำหรับพิมพ์ออฟเซต 4 สี สำหรับหนังสือที่มีภาพจำนวนมากหรือต้องพิมพ์ภาพทั้งสองด้านของกระดาษนั้น จะต้องดูให้แน่ใจว่ากระดาษ มีความหนาพอหรือทึบแสง (opaque) มากพอที่ภาพจากอีกด้านหนึ่งจะไม่ดูทะลุมารบกวนภาพอีกด้าน หนึ่ง

1.4.2 ระบบการพิมพ์ที่เหมาะสมควรจะเป็นระบบใด และจะพิมพ์กี่สี ในหนังสือบางเล่ม อาจจะมีหน้าในที่มีการพิมพ์สีไม่เท่ากันจึงต้องมีการกำหนดว่าจะจะเป็นหน้าสีสีที่หน้าหน้าสีเดียวที่หน้า รวมทั้ง จะมีการใช้เทคนิคพิเศษอื่นในทางการพิมพ์หรือไม่ ซึ่งโดยปกติแล้วหน้าในของหนังสือมักจะไม่ค่อยมีเทคนิค พิเศษอะไรมากนัก ยกเว้นหนังสือเด็ก ซึ่งอาจจะมีการป๊อปอัพ (pop up) คือ ตัดต่อเพิ่มกลไกให้กระดาษ ตั้งขึ้นเป็นสามมิติเพื่อเพิ่มความสนุกสนานให้หน้าหนังสือ

1.4.3 จำนวนหน้า ควรจัดให้มีจำนวนหน้าเป็นชุดลงตัวต่อการพับตัดจากกระดาษแผ่นใหญ่ หรือที่เรียกว่า ยก โดยระบุจำนวนหน้าต่อ 1 ยก เช่น 8 หน้ายกจำนวนหน้าของหนังสือทั้งหมดของ หนังสือจะต้องหาร 8 ได้ลงตัว เช่น 88 หน้า หรือ 328 หน้า เป็นต้น หากหาร 8 ไม่ลงตัวอาจทำให้เกิดปัญหาในการพับเข้าเล่ม

1.5. แบบและขนาดตัวอักษร

ปกติและตัวอักษรที่ใช้ในหนังสือหนึ่งเล่ม จะไม่มีความหลากหลายมากนักแต่อาจมีความแตกต่างกัน ระหว่างตัวที่เป็นหัวเรื่องหรือพาดหัวกับตัวที่เป็นเนื้อเรื่องเท่านั้น อย่างไรก็ตามในเรื่องขนาดของตัวเนื้อเรื่อง จะต้องพิจารณาใช้ในขนาดที่เหมาะสมกับผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย หากเป็นผู้มีอายุมากหรือเด็ก อาจจะต้อง เลือกตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่กว่าตัวอักษรที่ใช้สำหรับวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ทั่วไป

1.6. แบบและจำนวนภาพประกอบ

ภาพประกอบเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ควรนำมาพิจารณาว่าต้องการจะนำเสนอภาพประกอบเป็นภาพถ่ายหรือภาพประกอบในลักษณะอื่น จะเป็นภาพสีหรือขาวดำ จำนวนอย่างละกี่รูป ซึ่งรูปแบบและจำนวนภาพประกอบนี้ ล้วนเป็นตัวแปรที่จะไปมีผลต่อการเลือกชนิดกระดาษที่เหมาะสมในการพิมพ์ และระบบการพิมพ์ รวมทั้งต้นทุนในการผลิตด้วย

1.7 การกำหนดขั้นตอนหลังการพิมพ์

กระบวนการของงานหลังการพิมพ์เป็นขั้นตอนที่สำคัญสำหรับสิ่งพิมพ์ลักษณะเป็นรูปเล่มทุกชนิด มีเพียงสิ่งพิมพ์ที่เป็นแผ่นเดียว เช่น โปสเตอร์เท่านั้นที่อาจจะไม่ต้องการกระบวนการนี้ แม้ว่าว่ากระบวนการของงานหลังการพิมพ์เป็นขั้นตอนด้านการผลิต แต่นักออกแบบจะต้องเป็นผู้ที่ระบุความต้องการว่าจะให้มีการใช้วิธีการใดนอกจากนี้นักออกแบบยังสามารถใช้ประโยชน์จากกระบวนการนี้ในการส่งเสริมผลงานออกแบบได้โดยตรง

กระบวนการของงานหลังการพิมพ์แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การทำสำเร็จ (finishing) และการแปรรูป (converting)

การทำสำเร็จ(finishing)

การทำสำเร็จมีความสำคัญต่อสิ่งพิมพ์ด้วยเหตุผลประการใดประการหนึ่งหรือทั้งสองประการ คือ การทำสำเร็จเป็นการเพิ่มความทนทานและเพิ่มอายุการใช้งานให้สิ่งพิมพ์ เช่น เพิ่มความสามารถในการทนต่อการขีดข่วน รอยเปื้อน หรือความชื้นส่วนเหตุผลที่สองคือ การทำสำเร็จเป็นการเพิ่มความสวยงามและเพิ่มคุณค่าให้กับสิ่งพิมพ์อย่างไรก็ตาม การทำสำเร็จมักไม่ใช่ขั้นตอนที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการผลิตสิ่งพิมพ์ ดังนั้นนักออกแบบจึงต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าในการเลือกใช้วิธีการต่างๆ ใน ซึ่งมีอยู่มากมาย ตามตัวอย่างวิธีการทำสำเร็จที่มักนิยมใช้กันทั่วไป ดังนี้

1) การอัดตัดตามแม่แบบ หรือ โด-คัต (die-cut) คือ การอัดเอาเนื้อกระดาษออกเป็นลวดลายหรือรูปร่างต่างๆ หรือตัดให้กระดาษที่เหลือมีรูปร่างพิเศษกว่าสี่เหลี่ยมธรรมดา นักออกแบบจะต้องเป็นผู้ออกแบบและกำหนดว่ากระดาษส่วนใดทำการอัดตัดตามแม่แบบเป็นรูปร่าง จากนั้นทางโรงพิมพ์จึงจะต้องจัดทำแม่แบบขึ้นเป็นพิเศษเป็นกรณีไป

2) การคูนูน (embossing) คือ การคูนให้ภาพหรือตัวอักษรในส่วนที่ต้องการนูนขึ้นมาจากพื้นผิวที่เรียบของกระดาษ ด้วยการสอดกระดาษผ่านแม่แบบด้านบนและล่างที่ทำเป็นพิเศษ และกดแม่แบบด้านบนซึ่งมีส่วนนูนออกมาเป็นรูปร่างที่ต้องการผลงบนกระดาษและลงบนแม่แบบด้านล่างที่มีร่องรูปร่างเดียวกันคอยรับอยู่

3) การกดรอยลึก (debossing) คือ การกดให้ภาพหรือตัวอักษรในส่วนที่ต้องการลึกลงไปจากพื้นผิวที่เรียบของกระดาษ กระบวนการที่ตรงกันข้ามกับการคูนูน

4) การใช้โลหะเปลว (foil) หรือ การปั๊มฟอยล์ (foilstamp) คือ การใช้ความร้อนกดแผ่นเปลวหะให้ติดบนกระดาษเป็นภาพหรือตัวอักษรในส่วนที่ต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นโลหะเงิน ทอง หรือสีอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะทั้งมันวาวและด้าน บางครั้งจะมีการคูนูนภาพหรือตัวอักษรด้วย (foil embossing)

5) การอาบมัน หรือการเคลือบมัน (lamination) คือ การใช้พลาสติกแผ่นบางหรือพลาสติกเหลวอาบหรือเคลือบหน้ากระดาษ ทำให้พื้นผิวเกิดความมันวาว มักใช้กับโปสเตอร์ หรือส่วนที่เป็นปกของหนังสือ นิตยสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ

6) การอบมัน หรือการอบวานิช (vanishing) คือ การอบหรือเคลือบผิวสิ่งพิมพ์ให้ดูมันหรือด้าน ซึ่งจะอบทั้งหน้ากระดาษ หรือทำพิมพ์วานิชลงในเฉพาะบริเวณที่ต้องการก็ได้

การแปรรูป(converting)

การแปรรูป หมายถึง กระบวนการที่ทำให้สิ่งพิมพ์เกิดเป็นรูปเล่มตามที่ต้องการการแปรรูปเป็นขั้นตอนที่จำเป็นของสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่มทุกชนิด

การแปรรูปมีขั้นตอน ดังนี้

1) การตัด เป็นการใช้เครื่องจักรที่มีใบมีดที่สามารถตัดแผ่นกระดาษที่ซ้อนกันเป็นตั้งให้ได้ขนาดรูปเล่มของสิ่งพิมพ์ที่ต้อง

2) การพับ (folding) เป็นการใช้เครื่องจักรที่มีใบมีดหรือลูกกลิ้งที่จะพับกระดาษเป็นคู่หรือเป็นยก

3) การเข้าเล่ม ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนย่อย ได้แก่

3.1) การเก็บเล่ม (gathering) คือการรวบรวมยกพิมพ์มาซ้อนเข้าด้วยกัน

3.2) การเก็บเรียงหน้า (collating) คือ การเรียงลำดับยกพิมพ์

3.3) การแทรกยกพิมพ์ (inserting) คือ ทำการสอดยกพิมพ์ทั้งหมดให้ถูกต้องเพื่อให้กระดาษเรียงหน้าถูกต้องตามลำดับการอ่าน

4) การทำเล่ม (binding) หรือบางครั้งเรียกว่า การเย็บเล่ม ซึ่งหมายถึงการทำให้ยกพิมพ์ทั้งหมดยึดติดกันเป็นรูปเล่ม การทำเล่ม นี้มีหลายวิธีการ และนี่คือแบบจะต้องเป็นผู้ที่ตัดสินใจเลือกโดยอาจจะปรึกษากับผู้พิมพ์ว่าวิธีการใดเป็นวิธีการใดเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดซึ่งตัวแปรสำคัญที่จะมีผลต่อการเลือกวิธีการทำเล่มคือ ความหนาของสิ่งพิมพ์นั้นๆ

วิธีการทำเล่มที่ใช้กันอยู่ มีดังนี้

4.1) การทำเล่มไสสันทากาว (perfect binding, adhesive binding, flexi back binding) เป็นการทำให้กระดาษด้านที่จะเป็นสันมีขอบกระดาษเป็นรอยหยักแล้วทากาวเหลวซึ่งจะแข็งตัวเมื่อเย็นลงแล้วปิดทับด้วยผ้าก๊อซเป็นการเพิ่มความแข็งแรงวิธีการนี้ทำได้ง่ายและค่าใช้จ่ายน้อย เหมาะสำหรับการทำเล่มนิตยสาร รายงานประจำปีหรือพ็อกเก็ตบุ๊ก

4.2) การทำเล่มด้วยที่เย็บกระดาษ หรือเย็บข้าง (staple binding, side-stitch binding) เป็นการทำให้เล่มโดยการเย็บสันหนังสือด้วยลวดเย็บ วิธีการนี้ทำได้ง่ายและค่าใช้จ่ายน้อย แต่ไม่ค่อยคงทน และไม่ค่อยสวยงาม เหมาะสำหรับการทำเล่มแผ่นพับจดหมายข่าว หรือเอกสารการเรียน เอกสารการประชุม

4.3) การทำเล่มเย็บอก (saddle binding) หรือเย็บมุงหลังคา (saddle-stitch binding) เป็นการทำให้เล่มโดยการเย็บอกหนังสือด้วยลวดเย็บ วิธีการนี้ทำได้ง่ายและค่าใช้จ่ายน้อย แต่ไม่ค่อยคงทน และไม่ค่อยสวยงาม เหมาะสำหรับการทำเล่มหนังสือหรือนิตยสารที่ไม่หนามากนัก แผ่นพับ หรือจดหมายข่าว

4.4) การเย็บด้าย (thread sewing) หรือเย็บกี่ หรือเย็บกี่ไสกาว (sewing) เป็นการทำให้เล่มโดยการเย็บสันหนังสือด้วยด้ายให้ยกหนังสือทั้งหมดติดกันเป็นเล่ม แล้วไสกาวที่สันเพื่อเพิ่มความแข็งแรง วิธีการนี้จะได้ยากและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าวิธีอื่น แต่สิ่งพิมพ์จะมีความคงทนสูง เหมาะสำหรับการทำเล่มหนังสือที่มีความหนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือปกแข็งต่างๆ ซึ่งอาจจะมีการรวมกันของยกพิมพ์หลายๆ ยกเย็บรวมกันแล้วไสกาว (case binding)

นอกจากนี้ยังมีการทำเล่มแบบไม่ค่อยถาวรต่างๆ เช่น การทำเล่มแผ่นปล่อย (looseleaf binding) และการทำเล่มเชิงกล (mechanical binding) หรือขดลวด (spiral) ซึ่งเหมาะกับสิ่งพิมพ์ที่ประเภทรายงานหรือเอกสารการประชุมมากกว่าหนังสือหรือนิตยสาร

5) การเข้าปก เป็นขั้นตอนต่อไปหลังจากการทำเล่ม ยกเว้นหนังสือที่เป็นปกแข็งจะทำการเข้าปกหลังจากเจียนเนื้อใน การเข้าปกมักจะใช้กระดาษที่หนากว่าหน้าในหรือใช้วัสดุอื่นๆ ที่แข็งแรงกว่ามาหุ้มเพื่อเป็นการปกป้อง และช่วยยืดอายุการใช้งานให้กับสิ่งพิมพ์

6) การเจียน (trimming) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการผลิตสิ่งพิมพ์ การเจียน คือ การใช้เครื่องจักรที่มีใบมีดเจียนของหนังสือ 3 ด้านให้กระดาษทุกหน้าดูเสมอกัน ยกเว้นด้านที่เป็นสันหนังสือ

กระบวนการของงานหลังการพิมพ์แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การทำสำเร็จ และการแปรรูป การทำสำเร็จมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความคงทนให้สิ่งหนังสือและหรือเพิ่มคุณค่าความสวยงามให้สิ่งพิมพ์ การทำสำเร็จทำได้หลายวิธีการ เช่นการไต่-คัต การคั่นนูน เป็นต้น ส่วนการแปรรูปมีวัตถุประสงค์เพื่อทำสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์แล้วให้รวมกันเป็นรูปเล่ม ซึ่งมีขั้นตอนคือ การตัด การพับ การเข้าเล่ม ซึ่งรวมถึงการเก็บเล่มการเก็บเรียงหน้า และการแทรกยกพิมพ์ ต่อด้วยขั้นตอนการทำเล่มซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น การทำเล่มไสสันทากาว การทำเล่มด้วยที่เย็บกระดาษ หรือเย็บข้าง การทำเล่มเย็บอกและการเย็บด้าย เป็นต้น ต่อจากการทำเล่ม ก็จะมาทำการเข้าปก และทำการเจียนเป็นขั้นตอนสุดท้าย เป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการได้เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีรูปเล่มสมบูรณ์

2.การออกแบบส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือ

การออกแบบหนังสือเป็นไปตามการปฏิบัติการออกแบบ โดยประยุกต์ใช้ความรู้เรื่ององค์ประกอบในการออกแบบสิ่งพิมพ์ และหลักการออกแบบและระบบกริดและมีรายละเอียดเพิ่มเติมเฉพาะ คือ เรื่องระบบกริด และเรื่ององค์ประกอบและการจัดวางองค์ประกอบในส่วนประกอบต่างๆ ดังนี้

ระบบกริดสำหรับการออกแบบหนังสือ

ในการออกแบบหนังสือส่วนใหญ่ นั้น จะนิยมใช้ระบบกริดเพื่อเป็นโครงสร้างและรักษาภาพรวมของหนังสือ โดยจะต้องเริ่มด้วยการเลือกประเภทระบบกริดเสียก่อนโดยทั่วไประบบกริดที่เหมาะสมกับหนังสือได้แก่

1) เมนูสคริปต์ กริด เป็นระบบกริดที่ในหนึ่งหน้ากระดาษจะมียูนิทกริดสี่เหลี่ยม 1 ยูนิท โดยมีขนาดใหญ่เกือบเต็มหน้า และมีมาร์จิ้นล้อมรอบ เหมาะกับหนังสือที่มีเนื้อหายาวต่อเนื่อง ไม่มีภาพประกอบมากนัก เมนูสคริปต์ กริดนิยมใช้กับหนังสือทั้งประเภทฟิชชันหรือนอน-ฟิชชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพ็อกเก็ตบุ๊ก เนื่องจากมีขนาดเล็กเกินกว่าจะแบ่งพื้นที่ออกเป็นหลายๆ ยูนิทได้

2) ไฮราซิเคิลกริด เป็นระบบกริดที่ในหนึ่งหน้ากระดาษจะมียูนิทกริดสี่เหลี่ยมมากกว่า 1 ยูนิท โดยแต่ละยูนิทมีขนาดเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ จะมีอัสลีย์เป็นช่องเว้นว่างระหว่างยูนิทหรือวางซ้อนทับกันก็ได้ และจามีมาร์จิ้นล้อมรอบหรือไม่ก็ได้

ระบบกริดประเภทนี้ต้องการการออกแบบที่มีความเฉพาะตัวสูง จึงเหมาะสมกับหนังสือที่มีราคาสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือที่เรียกว่า หนังสือโต๊ะกาแฟ (coffee table book) ซึ่งหมายถึง หนังสือขนาดใหญ่ที่มีภาพประกอบสวยงามที่วางไว้ตามโต๊ะในห้องพัก ไฮราซิเคิลกริด ยังเหมาะที่จะใช้กับหนังสือที่มีข้อความไม่มาก แต่มีภาพประกอบเป็นจำนวนมาก เช่น แคตตาล็อก เป็นต้น

เนื่องจากโดยทั่วไปแล้ว การออกแบบหนังสือจะเน้นให้เกิดการอ่านง่าย ดังนั้นพื้นที่ว่างจึงมีส่วนสำคัญในการจัดกลุ่มข้อมูลให้ง่ายแก่การติดตาม และขณะเดียวกันก็ช่วยให้ผู้อ่านได้พักสายตา พื้นที่ว่างส่วนใหญ่เกิดจากการเว้นมาร์จิ้นต่างๆ ตามปกติแล้วนักออกแบบมักนิยมกำหนดพื้นที่ว่างบริเวณกัทเตอร์หรือช่องว่างหนังสือให้กว้างน้อยกว่ามาร์จิ้นส่วนอื่นๆ แต่เมื่อรวมที่ว่างของทั้งหน้าซ้ายและหน้าขวาแล้วจะทำให้ช่องว่างส่วนกัทเตอร์นี้ดูกว้างที่สุด จากนั้นจะกำหนดให้ช่องว่างด้านบนของหน้ากระดาษกว้างขึ้นกว่าช่องว่างกัทเตอร์

ตามมาด้วยช่องว่างส่วนที่เป็นขอบนอกของกระดาษแต่ละหน้าซึ่งจะกว้างขึ้นมามาก และสุดท้ายเป็นช่องว่างส่วนที่เป็นด้านล่างของหน้ากระดาษที่มักจะมีขนาดกว้างกว่าช่องว่างส่วนอื่นๆ

การกำหนดช่องว่างส่วนส่วนกึ่งเตอร์นั้นจะต้องกำหนดให้กว้างมากพอจนมั่นใจได้ว่าส่วนที่เป็นข้อความ (copy area) ที่พิมพ์ในหน้ากระดาษไม่หายเข้าไปในส่วนที่เป็นนอกหนังสือโดยเฉพาะหนังสือที่มีจำนวนหน้ามากๆ ทำให้มีขนาดหนา ส่วนการกำหนดมาร์จินหรือช่องว่างในส่วนบนข้างขอบนอก และส่วนล่างของหน้ากระดาษก็ต้องให้มีขนาดกว้างพอแก่การเขียนหลักการเข้าเล่มไม่ให้มีข้อความที่พิมพ์ให้หน้ากระดาษถูกตัดหายไป

นักออกแบบควรให้ความสำคัญกับพื้นที่ว่างที่เป็นมาร์จิน เพราะเมื่อคิดเป็นพื้นที่แล้ว พื้นที่ว่างเหล่านี้มักจะมียุทธศาสตร์ปริมาณประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่กระดาษทั้งหมด และหากเป็นหนังสือที่เน้นภาพหรือหนังสือราคาแพง พื้นที่ว่างอาจจะมากถึงร้อยละ 75 ก็เป็นไปได้

ทฤษฎีสี

สีมีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกแบบเป็นอย่างมาก เป็นส่วนที่ช่วยสร้างความสวยงาม ความน่าสนใจ สร้างความแตกต่าง ตลอดจนสร้างความรู้สึก แต่การใช้สีที่ดีจำเป็นต้องอาศัยหลัก และความเข้าใจพื้นฐานต่อสีที่ถูกต้อง สีที่นำไปใช้ในการออกแบบจึงจะสามารถช่วยส่งเสริม และทำให้งานออกแบบนั้นประสบความสำเร็จ

1. ความหมายของสี

คำว่า สี (Colour) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ลักษณะของแสงที่ปรากฏแก่ สายตาเรา ให้เห็นเป็น สีขาว ดำ แดง เขียวลาหรือการสะท้อนรังสีของแสงมาสู่ตาเรา

สี ที่ปรากฏ ในธรรมชาติ เกิดจากการสะท้อนของแสงสว่าง ตกกระทบ กับวัตถุแล้ว เกิดการหักเหของแสง (Spectrum) สีเป็นคลื่นแสงชนิดหนึ่ง ซึ่งปรากฏให้เห็น เมื่อแสงผ่านละอองไอน้ำ ในอากาศ หรือ แ่งแก้วปริซึม ปรากฏเป็นสีต่างๆ รวม 7 สี ได้แก่ สีแดง ม่วง ส้ม เหลือง น้ำเงิน คราม และเขียว เรียกว่า สีรุ้ง ที่ปรากฏบนท้องฟ้า ตามธรรมชาติในแสงนั้น มีสีต่างๆรวมกัน อยู่อย่างสมดุลเป็น แสงสีขาวใส เมื่อแสงกระทบกับสีของวัตถุ ก็จะสะท้อนสีวัตถุนั้น ออกมาเข้าตาเรา วัตถุสีขาวจะสะท้อนได้ทุกสี ส่วนวัตถุสีดำนั้น จะดูดกลืนแสงไว้ ไม่สะท้อนสีใดออกมาเลย

2. ประเภทของสี

สีมีอยู่ทั่วไปในสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวเรา สีที่ปรากฏอยู่ในโลกสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. สีที่เกิดในธรรมชาติ มีอยู่ 2 ชนิดคือ

ก. สีที่เป็นแสง (Spectrum) คือ สีที่เกิดจากการหักเหของแสง เช่น สีรุ้ง สีจากแ่งแก้วปริซึม

ข. สีที่อยู่ในวัตถุ หรือเนื้อสี (Pigment) คือ สีที่มีอยู่ในวัตถุธรรมชาติทั่วไป เช่น สีของพืช สัตว์ หรือแร่ธาตุต่างๆ

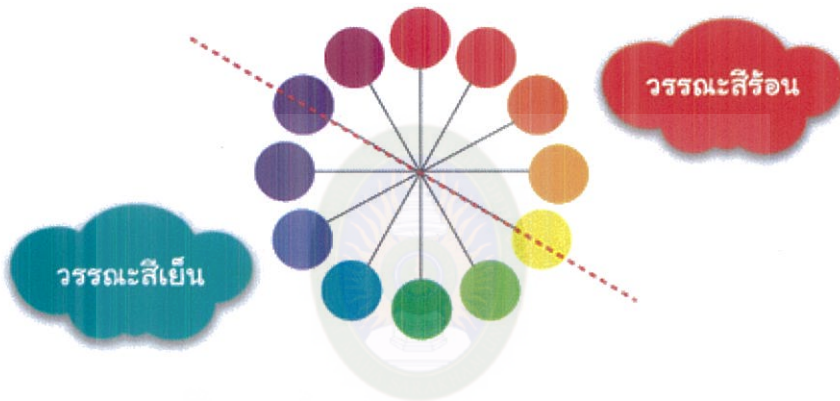
2. สีที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ สีที่ได้จากการสังเคราะห์ เพื่อใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ เช่น งานศิลปะ อุตสาหกรรม การพาณิชย์ และในชีวิตประจำวัน โดยสังเคราะห์จากวัสดุธรรมชาติ และจากสารเคมี ที่เรียกว่า สีวิทยาศาสตร์ ซึ่งสีที่ได้จาก การสังเคราะห์สามารถนำมาผสมกัน ให้เกิดเป็น สีต่างๆอีกมากมาย

3. วรรณะของสี

วรรณะของสี คือสีที่ให้ความรู้สึกร้อน-เย็น ในวงจรสีจะมีสีร้อน 7 สี และสีเย็น 7 สี ซึ่งแบ่งที่สีม่วงกับสีเหลือง ซึ่งเป็นได้ทั้งสองวรรณะ แบ่งออกเป็น 2 วรรณะ

1. วรรณะสีร้อน (WARM TONE) ประกอบด้วยสีเหลือง สีส้มเหลือง สีส้ม สีส้มแดง สีม่วงแดงและสีม่วง สีใน วรรณะร้อนนี้จะไม่ใช้สีสดๆ ดังที่เห็นในวงจรสีเสมอไป เพราะสีในธรรมชาติย่อมมีสีแตกต่างไปกว่าสีในวงจรสีธรรมชาติอีกมาก ถ้าหากว่าสีใด ค่อนข้างไปทางสีแดงหรือสีส้ม เช่น สีน้ำตาลหรือสีเทาอมทอง ก็ถือว่าเป็นสีวรรณะร้อน

2. วรรณะสีเย็น (COOL TONE) ประกอบด้วย สีเหลือง สีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน และสีม่วง ส่วนสีอื่นๆ ถ้าหนักไปทางสีน้ำเงินและสีเขียวก็เป็นสีวรรณะเย็นดังเช่น สีเทา สีดำ สีเขียวแก่ เป็นต้น จะสังเกตได้ว่าสีเหลืองและสีม่วงอยู่ทั้งวรรณะร้อนและวรรณะเย็น ถ้าอยู่ในกลุ่มสีวรรณะร้อนก็ให้ความรู้สึกร้อนและถ้า อยู่ในกลุ่มสีวรรณะเย็นก็ให้ความรู้สึกเย็นไปด้วย สีเหลืองและสีม่วงจึงเป็นสีได้ทั้งวรรณะร้อนและวรรณะเย็น

ภาพที่ 2.1 วรรณะสีร้อนและเย็น
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

7.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉัตรพร วรรณพิเศษ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาผลการวิจัยพบว่า 1. สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา 2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระดับมาก

ธีรศานต์ ไหลหลั่ง, เบญจพร ศักดิ์ศิริ, วรชนก สุนทร (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับคนพิการทางการได้ยินผลการศึกษพบว่า 1) ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีพบว่า คุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ฯ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มากที่สุดอันดับ 1 คือ ด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) อันดับ 2 คือ ด้านการออกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$) และอันดับ 3 คือด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$) ผลการประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการทางการได้ยินพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ฯ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นเท่ากัน 3 ด้านคือ ด้านการออกแบบ ด้านการใช้งาน และด้านการปฏิสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$) ผลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคนพิการทางการได้ยินพบว่าคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ฯ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับ 1 คือด้านการใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$) อันดับ 2 คือด้านการออกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$) และอันดับ 3 คือด้านการปฏิสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

1. นางสาวชวลทอง สิงห์ทองศศบ. (หัวหน้าภาควิชา) ล่ามภาษามือศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. อาจารย์ปิยศักดิ์ ถีอาสนาวท.ม. (เลื่อนฤมิต) อาจารย์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. อาจารย์พจนศิริจันทร์ลิ้มปิ่นนันทนท.ม. (เลื่อนฤมิต) อาจารย์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ดังนี้

- 2.1 ชี้แจงรายละเอียดในการประเมินคุณภาพของหนังสือ
- 2.2 นำหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน
- 2.3 เก็บข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพของหนังสือ
- 2.4 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ
- 2.5 สรุปผลข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีอยู่ 2 รายการคือ

1. หนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน
2. แบบประเมินคุณภาพหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. การออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน

ผู้ศึกษาได้ได้ออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียนตามกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์ 2 คือ การเตรียมการก่อนการออกแบบและการปฏิบัติการออกแบบตามลำดับดังนี้

1. การเตรียมการก่อนออกแบบ

1.1 การรับทราบความคิดความต้องการของผู้เป็นเจ้าของสิ่งพิมพ์

- ผู้ศึกษาต้องการที่จะออกแบบหนังสือภาษามือโดยใช้คำศัพท์และประโยคในชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงเพื่อนบ้านประเทศอาเซียน ซึ่งต่างก็มีคนพิการทางการไม่ได้ยินเหมือนประเทศไทยเรา จึงคิดที่จะทำหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการจะสื่อสารหรือเรียนรู้ภาษามือในชีวิตประจำวัน

1.2 การค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมแล้วนำมาวิเคราะห์

- จากการค้นคว้าหาข้อมูลในการวิเคราะห์คำศัพท์และประโยคในชีวิตประจำวัน จากทางเว็บไซต์สำหรับคนพิการพบว่าข้อมูลของภาษามือในเว็บไซต์มีทั้งหมดอยู่ 20 ท่า ผู้ศึกษาจึงค้นหาคำศัพท์เพิ่มเติมทั้งจากทางเว็บไซต์และจากประสบการณ์ของผู้ศึกษาเองซึ่งเป็นคนพิการทางการไม่ได้ยินเหมือนกันจึงเพิ่มคำศัพท์และประโยคมาใช้ในหนังสือเล่มนี้ เป็นจำนวนทั้งหมด 38 ท่า ตามลำดับหัวข้อดังนี้

การทักทาย

สวัสดีตอนเช้า

สวัสดีตอนบ่าย

สวัสดีตอนเย็น

การตอบรับคำขอบคุณ

ขอบคุณมาก

ด้วยความยินดี

ขอบคุณสำหรับความช่วยเหลือ

การขอโทษ

ขอโทษที่มาช้า

ขอโทษที่ทำให้ต้องลำบาก

ขอโทษที่รบกวน

การให้อภัย

ไม่เป็นไร

ไม่มีปัญหา

อย่าคิดมาก

การชื่นชม

เก่ง

ขยัน

สวย

หล่อ

น่ารัก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การอวยพร

สุขสันต์วันวาเลนไทน์
 สุขสันต์วันเกิด
 สุขสันต์วันปีใหม่
 สุขสันต์วันคริสมาส
 สุขสันต์ฮาโลวีน

การกล่าวชมเชย

ดีจัง
 ทำดีแล้ว
 ดีเยี่ยม

การเชิญ

นั่งรถไปเที่ยวไหม
 เล่นฟุตบอล
 ไปว่ายน้ำ

การถามเกี่ยวกับการเรียน

เรียนที่ไหน
 เรียนอะไร
 อยู่ปีไหน

การถามเรื่องสุขภาพ

สบายดีไหม
 อาการเป็นอย่างไรบ้าง
 เวียนหัว

การบอกลา

พบกันใหม่
 โชคดี
 ปลอดภัย, ป้องกัน
 ราตรีสวัสดิ์

ผู้ศึกษาได้กำหนดโจทย์ในการออกแบบหนังสือตามลำดับดังนี้

- ชื่อและชนิดของสิ่งพิมพ์

"ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน

- ลักษณะเนื้อหาหรือสรุปเนื้อหา

เนื้อหาเป็นลักษณะของคำศัพท์และ ประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวันในหัวข้อ

- การทักทาย
- การขอบคุณ
- การขอโทษ
- การให้อภัย
- การชื่นชม
- การอวยพร
- การกล่าวชมเชย
- การเชิญ
- การถามเกี่ยวกับการเรียน
- การถามเรื่องสุขภาพ
- การบอกลา

- ปัญหา

เนื่องจากหนังสือที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาษามือไม่ค่อยมีมากนัก ส่วนมากจะเป็นคู่มือการใช้ภาษามือของผู้ปกครอง ซึ่งไม่มีประโยคหรือคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันมีเพียงคำศัพท์ของสิ่งของต่างๆตามหมวดหมู่

- กลุ่มเป้าหมาย

1. บุคคลทั่วไปที่ต้องการเรียนรู้ภาษามือในประเทศอาเซียน
2. บุคคลที่มีความพิการทางการไม่ได้ยินที่ต้องการเรียนรู้ภาษามือในประเทศ

อาเซียน

- วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน
2. เพื่อสื่อสารประโยคภาษามืออย่างเป็นรูปธรรม

- บุคลิกภาพของสื่อสิ่งพิมพ์

1. เป็นหนังสือที่มีลักษณะน่ารัก
2. ใช้กราฟิกประกอบโดยการออกแบบการ์ตูนและพื้นหลังที่สวยงาม
3. มีสีสันสดใส

1.4 การกำหนดรูปแบบสิ่งพิมพ์

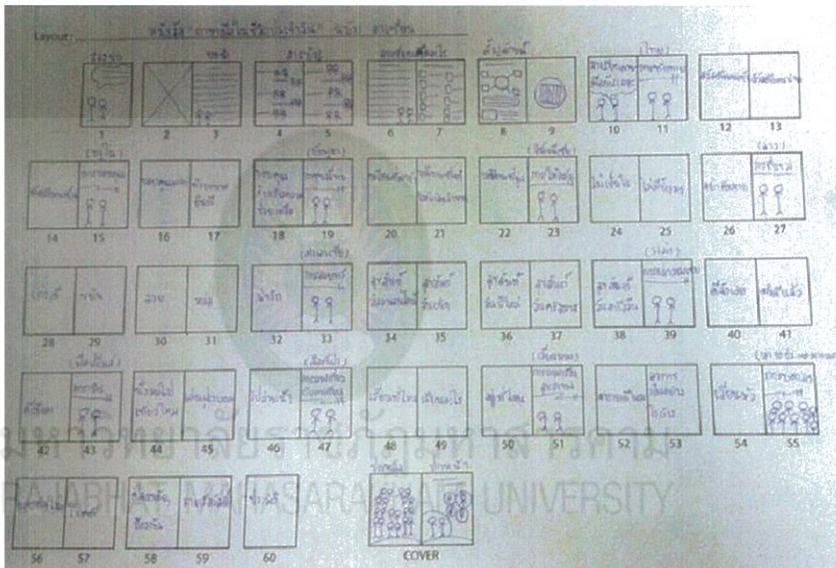
- ขนาดของหนังสือ 21cm x 21 cm
- กระดาษอาร์ตด้าน 80 แกรม
- พิมพ์ 4 สี
- จำนวน 60 หน้า
- หน้าปกกระดาษอาร์ตด้าน 120 แกรม เคลือบด้าน
- เข้าเล่มแบบไสกาว

2. การปฏิบัติการออกแบบ

2.1 การสร้างองค์ประกอบ

- ปกหน้า, ปกหลัง
- รongปก
- บทนำ
- สารบัญ
- เนื้อหา
- ประวัติผู้จัดทำ

2.2 การจัดทำเลย์เอาต์

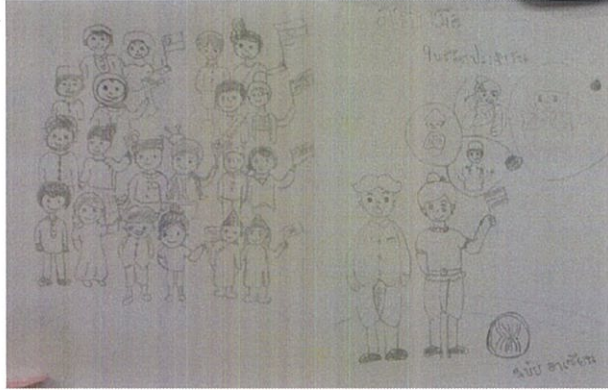

ภาพที่ 3.1 ตัวอย่าง layout ของหนังสือ

2.3 การออกแบบตามองค์ประกอบ

ผู้ศึกษาได้ทำการออกแบบองค์ประกอบของหนังสือโดยการนำภาพที่สเก็ตไว้มาสร้างงานออกแบบโดยใช้โปรแกรม Adobe Illustrator, Adobe Photoshop ในการออกแบบตัวละคร ภาพพื้นหลัง และตกแต่งข้อความตัวอักษร ดังนี้

2.1 การสร้างองค์ประกอบ - ปกหน้า-ปกหลัง

ภาพที่ 3.2 ตัวอย่างภาพสเก็ตปกหน้า-ปกหลัง

ภาพที่ 3.3 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Illustrator

ภาพที่ 3.4 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop

- รองปก

ภาพที่ 3.5 ตัวอย่างภาพสเก็ตรองปก

ภาพที่ 3.6 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Illustrator

ภาพที่ 3.7 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop

- บทนำ

ภาพที่ 3.8 ตัวอย่างภาพสเก็ตช์บทนำ

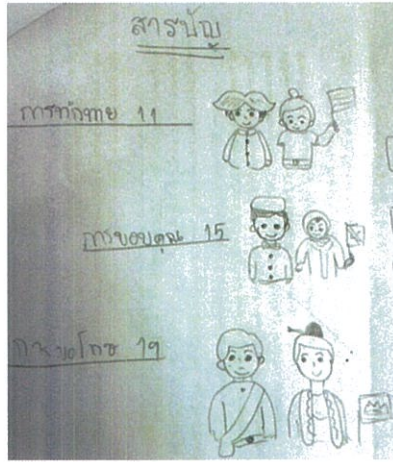

ภาพที่ 3.9 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Illustrator

ภาพที่ 3.10 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop

- สารบัญ

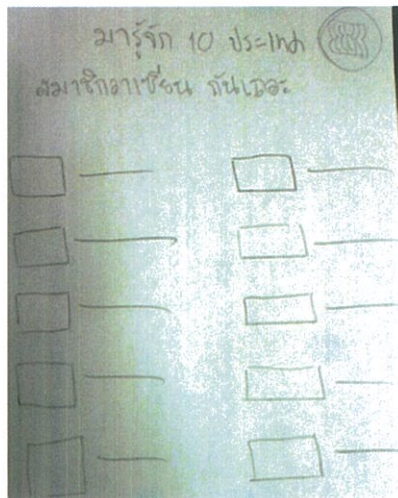

ภาพที่ 3.11 ตัวอย่างภาพสเก็ตสารบัญ

ภาพที่ 3.12 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop

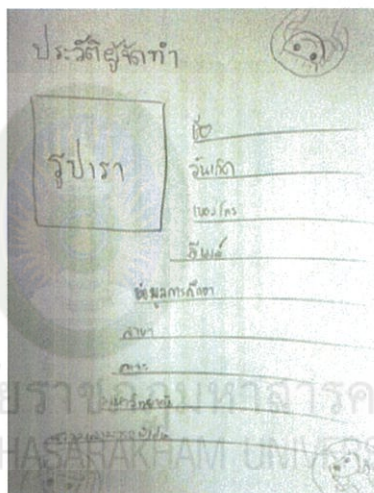
- เนื้อหา

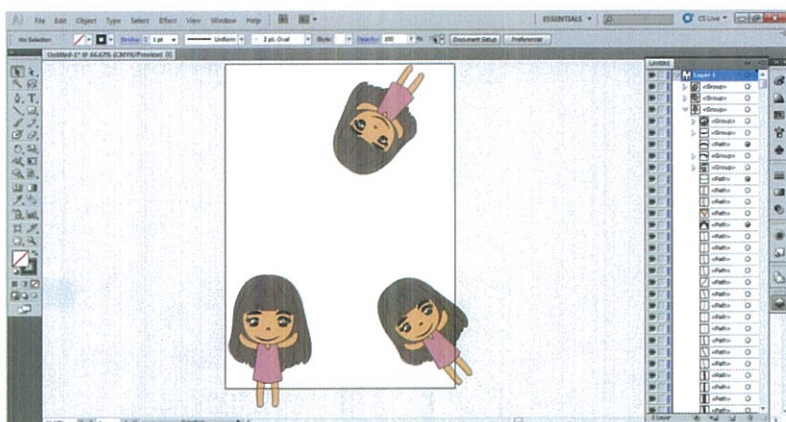
ภาพที่ 3.13 ตัวอย่างภาพสเก็ตเนื้อหา

ภาพที่ 3.14 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop - ประวัติผู้จัดทำ

ภาพที่ 3.15 ตัวอย่างภาพสเก็ตประวัติผู้จัดทำ

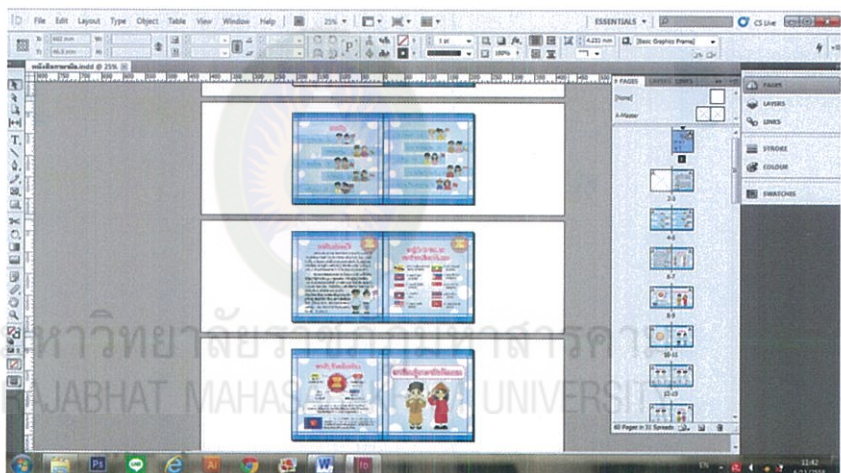

ภาพที่ 3.16 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Illustrator

ภาพที่ 3.17 ตัวอย่าง การออกแบบในโปรแกรม Adobe Photoshop

จากนั้นผู้ศึกษาได้นำภาพตัวละครและภาพพื้นหลังที่ได้ออกแบบไว้มาจัดวางในโปรแกรม Adobe InDesign เพื่อจัดเรียงหน้าตามเลย์เอ๊าท์ของหนังสือที่ได้ออกแบบไว้ตามตัวอย่างดังนี้

ภาพที่ 3.18 ตัวอย่างการจัดวางภาพในโปรแกรม Adobe InDesign

ภาพที่ 3.19 ตัวอย่างการจัดวางภาพในโปรแกรม Adobe InDesign

2. การสร้างแบบประเมินคุณภาพ

การสร้างแบบประเมินคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาการสร้างแบบประเมินจากหนังสือการวิจัยเบื้องต้น (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 66-72)
2. กำหนดกรอบเนื้อหาที่จะประเมิน โดยแบ่งประเด็นที่จะประเมินเป็น

3 ด้านดังนี้

- 2.1 ด้านเนื้อหา
- 2.2 ด้านการออกแบบ
  - 2.2 ด้านรูปเล่ม
3. สร้างแบบประเมินคุณภาพตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนนเท่ากับ	5	หมายความว่า	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าคะแนนเท่ากับ	4	หมายความว่า	เหมาะสมมาก
ค่าคะแนนเท่ากับ	3	หมายความว่า	เหมาะสมปานกลาง
ค่าคะแนนเท่ากับ	2	หมายความว่า	เหมาะสมน้อย
ค่าคะแนนเท่ากับ	1	หมายความว่า	เหมาะสมน้อยที่สุด
4. หลังจากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
5. จัดทำแบบประเมินคุณภาพฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์

ผลการประเมินคุณภาพหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน

ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ระดับความเหมาะสมโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเทียบกับเกณฑ์การประเมิน (ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 168) ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบที่จะประเมิน โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านเนื้อหา
- 1.2 ด้านการออกแบบ
- 1.3 ด้านรูปเล่ม

ในการศึกษาได้กำหนดการประเมินแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	4.50-5.00	หมายความว่า	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	3.50-4.49	หมายความว่า	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	2.50-3.49	หมายความว่า	เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50-2.49 หมายความว่า เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-1.49 หมายความว่า เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์เฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในงานศึกษาในครั้งนี้ ใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐานได้แก่ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.1 หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

1.2 หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (บุญชม

ศรีสะอาด.2545 : 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N แทน จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

บทที่ 4 ผลการดำเนินการศึกษา

การจัดทำโครงการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียนให้มีคุณภาพ ปรากฏผลการดำเนินการศึกษาดังนี้

1. ผลการออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน

ผลการออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน ได้รูปแบบหนังสือ ขนาด 21 cm. x 21 cm. ตามตัวอย่างดังนี้

1.1 การออกแบบ ปกหน้า-ปกหลัง

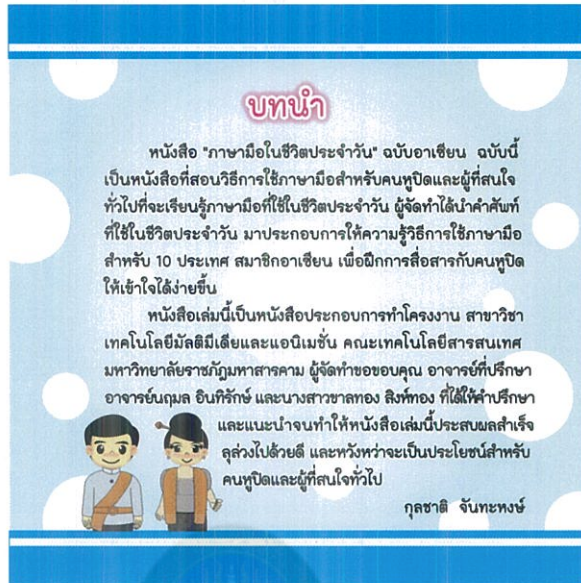
ภาพที่ 4.1 ตัวอย่างปกหน้า-ปกหลัง

- รองปก

ภาพที่ 4.2 ตัวอย่างหน้ารองปก

- บทนำ

ภาพที่ 4.3 ตัวอย่างหน้าบทนำ

- สารบัญ

ภาพที่ 4.4 ตัวอย่างหน้าสารบัญ

- เนื้อหา

ภาพที่ 4.5 ตัวอย่างการทักทาย, สวัสดีตอนเช้า

ภาพที่ 4.6 ตัวอย่างการขอบคุณ, ขอบคุณมากๆ

ภาพที่ 4.7 ตัวอย่างการขอโทษ, ขอโทษ

ภาพที่ 4.8 ตัวอย่างการให้อภัย, ไม่เป็นไร

ภาพที่ 4.9 ตัวอย่างการชื่นชม, เก่ง

ภาพที่ 4.10 ตัวอย่างการอวยพร, สุขสันต์วันวาเลนไทน์

ภาพที่ 4.11 ตัวอย่างการถามเรื่องสุขภาพ,สบายดีไหม

- ประวัติผู้จัดทำ

ภาพที่ 4.12 ตัวอย่างประวัติผู้จัดทำ

2. ผลการประเมินคุณภาพ การออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน

ผลการประเมินคุณภาพ การออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ปรากฏผล ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการประเมินคุณภาพ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)	ระดับความ คิดเห็น
1. ด้านเนื้อหา			
1.1. การลำดับหมวดคำศัพท์ในการนำเสนอ	4.67	0.58	มากที่สุด
1.2. การเรียบเรียงคำศัพท์ในแต่ละหมวดหมู่	4.67	0.58	มากที่สุด
1.3. ความเหมาะสมของคำศัพท์ 10 ประเทศ	4.33	0.58	มาก
1.4. คำศัพท์มีความสอดคล้องกับภาพที่นำเสนอ	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.67	0.49	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบ			
2.1 ตัวละครมีความเหมาะสมและสวยงาม	4.67	0.58	มากที่สุด
2.2 สีที่ใช้มีความเหมาะสมและสวยงาม	5.00	0.00	มากที่สุด
2.3 พื้นหลังที่ใช้มีความเหมาะสมและสวยงาม	4.33	0.58	มาก
2.4 ปกหน้าและปกหลังมีความเหมาะสมและสวยงาม	4.33	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.58	0.51	มาก
3. ด้านรูปเล่มของหนังสือ			
3.1. ความเหมาะสมของกระดาษที่ใช้	4.67	0.58	มากที่สุด
3.2. ความเหมาะสมของการเข้าเล่มแบบไสกาว	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3. ความเรียบร้อยและความสมดุลของหนังสือ	4.67	0.58	มากที่สุด
3.4. ความเหมาะสมของขนาดหนังสือ	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.83	0.39	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.69	0.46	มากที่สุด

ผลจากการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.46) จากผลการประเมินรายด้านพบว่า ด้านรูปเล่มของหนังสือมีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.39) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.49) และด้านการออกแบบ มีความเหมาะสมมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.51) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ผลจากการออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียนได้หนังสือขนาด 21cm.x21cm. โดยมีหมวดคำศัพท์ตามหัวข้อดังนี้ การทักทาย, การขอบคุณ, การขอโทษ, การให้อภัย, การชื่นชม, การอวยพร, การกล่าวชมเชย, การเชิญ, การถามเกี่ยวกับการเรียน, การถามเรื่องสุขภาพ, การบอกลาโดยหนังสือมีลักษณะน่ารักใช้กราฟิกประกอบโดยการออกแบบการ์ตูนและพื้นหลังที่สวยงามและมีสีสันสดใส

ผลการประเมินคุณภาพหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.46) จากผลการประเมินรายด้านพบว่า ด้านรูปเล่มของหนังสือมีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.39) รองลงมาคือด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.49) และด้านการออกแบบ มีความเหมาะสมมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.51) ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน ได้รูปแบบหนังสือ ขนาด 21 cm. x 21 cm. หนังสือที่ออกแบบมีลักษณะน่ารัก ผู้ศึกษาใช้ภาพกราฟิกประกอบโดยการออกแบบการ์ตูนทั้ง 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน ในการดำเนินเรื่องและแสดงท่าทางการใช้ภาษามือตามหมวดหมู่คำศัพท์ต่างๆ โดยออกแบบภาพพื้นหลังที่สวยงามและมีสีสันสดใส ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการออกแบบหนังสือตามกระบวนการออกแบบสิ่งพิมพ์โดยการเตรียมการออกแบบ, การปฏิบัติการออกแบบและการกำหนดขั้นตอนหลังการพิมพ์ซึ่งการออกแบบหนังสือภาษามือ เป็นการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปและคนพิการทางการได้ยินที่ต้องการจะเรียนรู้คำศัพท์และท่าทางภาษามือต่างๆ ในประเทศอาเซียน

ผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ การออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน พบว่าภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี ค่าเฉลี่ย = 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.46 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศรานต์ ไหลหลัง, เบญจพร ศักดิ์ศิริ, วรชนก สุนทร (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับคนพิการทางการได้ยิน ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินจากคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับคนพิการทางการได้ยิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย = 4.70

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำไปเผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์คนหูดีและหูบดที่ต้องการเรียนรู้ภาษาอาเซียน
2. สามารถนำไปเป็นคู่มือการเรียนรู้ภาษามือในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1.เป็นแนวทางสำหรับคนพิการทางการได้ยินในการทำโครงการ
- 2.ควรมีการเพิ่มคำศัพท์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น
- 3.ควรจัดทำในรูปแบบ 2 ภาษา โดยเพิ่มคำอธิบายภาษาอังกฤษเพื่อความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น
- 4.สามารถนำไปทำเป็นการ์ตูนแอนิเมชันแสดงการใช้ภาษามือได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทย

ณัฐสินี ตั้งศิริไพบูลย์.(2555). เครื่องมือวาดภาพ 2 มิติโดยใช้การร่างภาพสำหรับการสร้างภาพเคลื่อนไหว ของภาษามือ.การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นริรัตน์ นิยมไทย. ปวิสา เชื้อหอม. การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ บุษยาม ศรีสะอาด.(2545).การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วรพงศ์วรชาติอุดมพงศ์. อักษรประดิษฐ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร, 2545

อารยะ ศรีกัลป์ยาณบุตร. การออกแบบสิ่งพิมพ์ . กรุงเทพฯ: วิสคอมเซ็นเตอร์, 2550.

อัญชนา กาญจนโนสธ. การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จิตรวัดน์, 2548.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ โทร. ๖๓๐๒

ที่ ทสท./ว๔๙๖

วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์พจนศิริพันธ์ ลิมปันทน์

ด้วย นางสาวกุลชาติ จันทะหงษ์ รหัสนประจำตัว ๕๕๓๑๗๐๐๒๐๑๐๓ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดียและแอนิเมชัน กำลังทำโครงการการออกแบบหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน ในกรณีนี้ คณะฯ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในด้านการประเมินเครื่องมือมาใช้ในการเก็บข้อมูล ดังนั้น จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือด้านการออกแบบ ของโครงการเพื่อให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุดัตถประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วโรปภา อารีราษฎร์)

คณบดีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ โทร. ๖๓๐๒

ที่ ทสท./ว๔๙๖

วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ปิยศักดิ์ ถีอาสนา

ด้วย นางสาวกุลชาติ จันทะหงษ์ รหัสประจำตัว ๕๕๓๑๗๐๐๒๐๑๐๓ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีมัลติมีเดียและแอนิเมชัน กำลังทำโครงการการออกแบบหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน ในครั้งนี้ คณะฯ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในด้านการประเมินเครื่องมือมาใช้ในการเก็บข้อมูล ดังนั้น จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือด้านการออกแบบของโครงการเพื่อให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุนิติประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วโรปภา อารีราชกุล)

คณบดีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ โทร. ๖๓๐๒

ที่ ทสท./ว๔๙๖

วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน นางสาวขาลทอง สิงห์ทอง

ด้วย นางสาวกุลชาติ จันทะหงษ์ รหัสประจำตัว ๕๕๓๑๗๐๐๒๐๑๐๓ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีมีัลติมีเดียและแอนิเมชัน กำลังทำโครงการการออกแบบหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน ในการนี้ คณะฯ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในด้านการประเมินเครื่องมือมาใช้ในการเก็บข้อมูล ดังนั้น จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือด้านภาษามือของโครงการเพื่อให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลู่วัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วโรปภา อารีราษฎร์)

คณบดีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

แบบประเมินคุณภาพ การออกแบบหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบประเมินคุณภาพ

การออกแบบหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน

วัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบหนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน

คำชี้แจง

แบบประเมินมีองค์ประกอบ 2 ตอน

ตอนที่ 1 ออกแบบหนังสือ

ตอนที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินที่มีต่อ การออกแบบหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียนความเหมาะสมอย่างไร หลังจากนั้นจากนั้น ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับความคิดเห็น 5 หมายความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับความคิดเห็น 4 หมายความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับความคิดเห็น 3 หมายความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับความคิดเห็น 2 หมายความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับความคิดเห็น 1 หมายความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินและยอมรับได้คือค่าเฉลี่ยของการประเมินในแต่ละด้านมีค่าตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไป และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1

ออกแบบหนังสือ

นางสาวกุลชาติ จันทะหงษ์

นักศึกษาหลักสูตร วท.บ สาขาเทคโนโลยีมีเดียและแอนิเมชัน

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นฤมล อินทirkษ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการออกแบบหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านเนื้อหา					
1.1. การลำดับหมวดคำศัพท์ในการนำเสนอ					
1.2. การเรียบเรียงคำศัพท์ในแต่ละหมวดหมู่					
1.3. ความเหมาะสมของคำศัพท์ 10 ประเทศ					
1.4. คำศัพท์มีความสอดคล้องกับภาพที่นำเสนอ					
2. ด้านการออกแบบ					
2.1 ตัวละครมีความเหมาะสมและสวยงาม					
2.2 สีที่ใช้มีความเหมาะสมและสวยงาม					
2.3. พื้นหลังที่ใช้มีความเหมาะสมและสวยงาม					
2.4. ปกหน้าและปกหลังมีความเหมาะสมและสวยงาม					
3. ด้านรูปเล่มของหนังสือ					
3.1. ความเหมาะสมของกระดาษที่ใช้					
3.2. ความเหมาะสมของการเข้าเล่มแบบไสกาว					
3.3. ความเรียบร้อยและความสมดุลของหนังสือ					
3.4. ความเหมาะสมของขนาดหนังสือ					

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อลง.....ผู้ประเมิน
( )

วันที่...../...../.....

ภาคผนวก ค

Lay out

หนังสือ "ภาษามือในชีวิตประจำวัน" ฉบับอาเซียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Layout:

Handwritten title: *Handwritten text in Odia script*

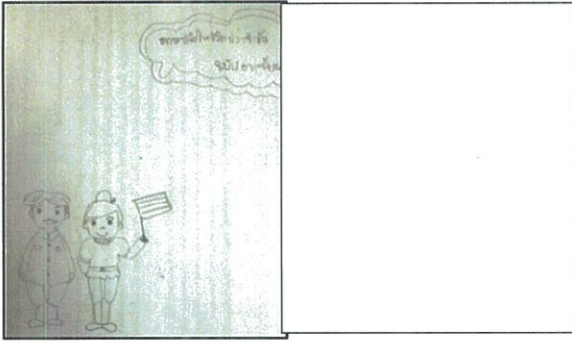
1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12					
14		15		16		17		18		19		20		21		22		23		24		25		26		27	
28		29		30		31		32		33		34		35		36		37		38		39		40		41	
42		43		44		45		46		47		48		49		50		51		52		53		54		55	
56		57		58		59		60		COVER																	

ภาคผนวก ง

ภาพสเก็ตหนังสือ “ภาษามือในชีวิตประจำวัน” ฉบับอาเซียน

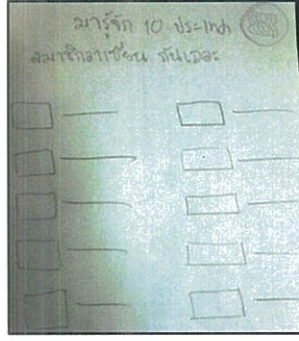
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

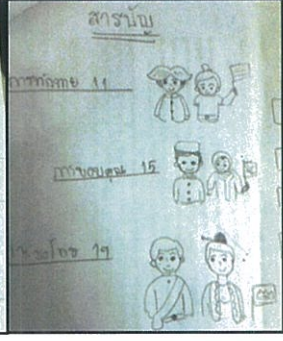
1

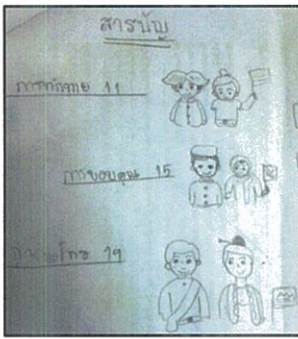
2

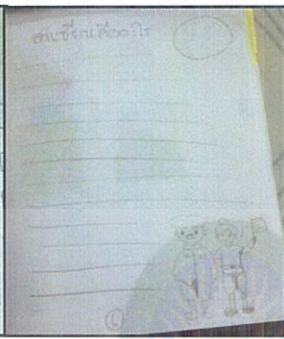
3

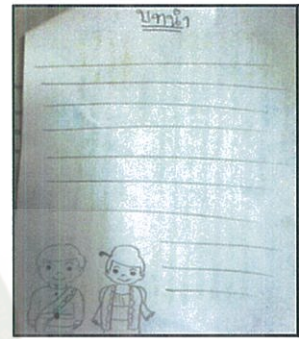
4

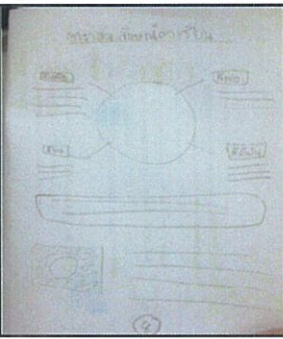
5

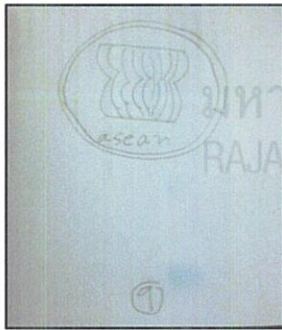
6

7

8

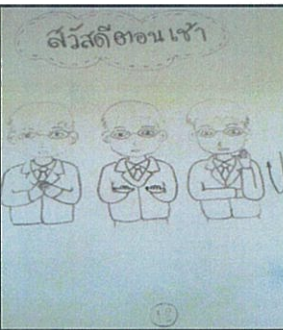
9

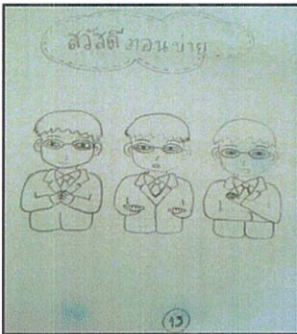
10

11

12

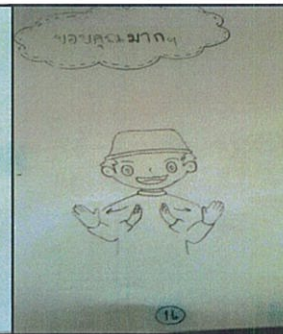
13

14

15

16

17

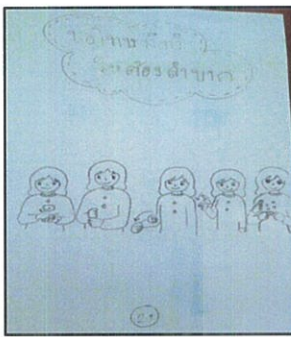
18

19

20

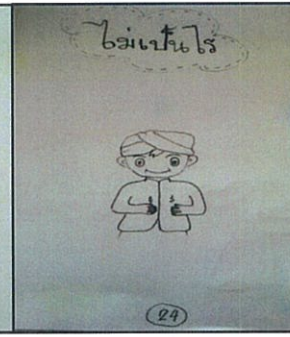
21

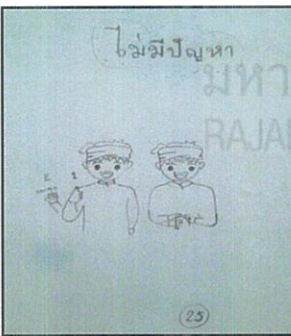
22

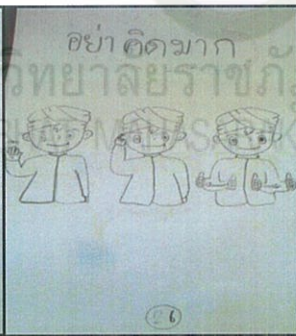
23

24

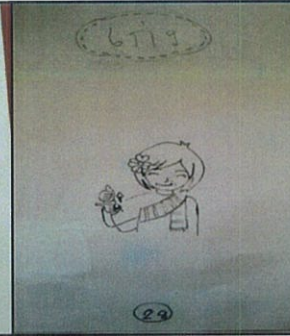
25

26

27

28

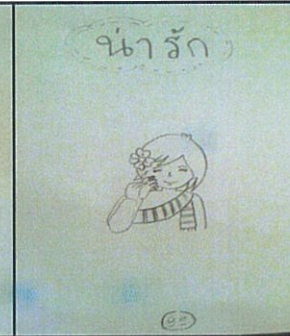
29

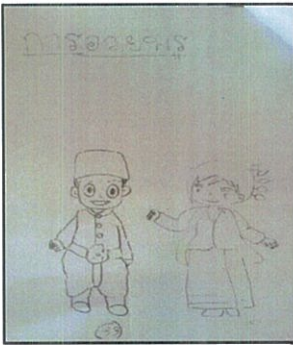
30

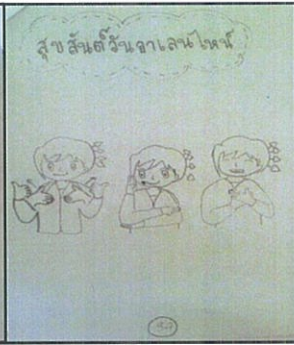
31

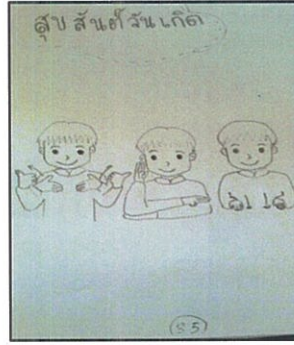
32

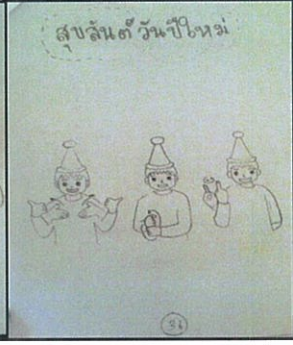
33

34

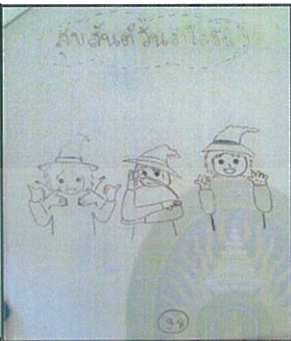
35

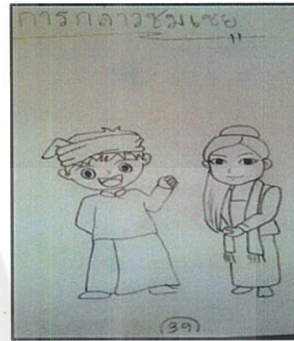
36

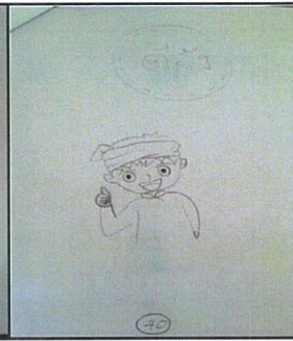
37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

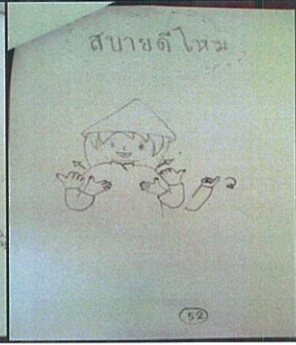
49

50

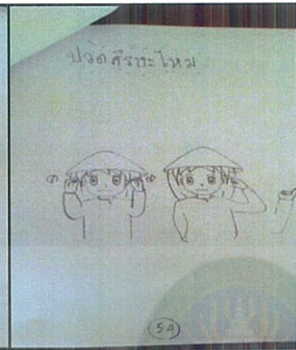
51

52

53

54

55

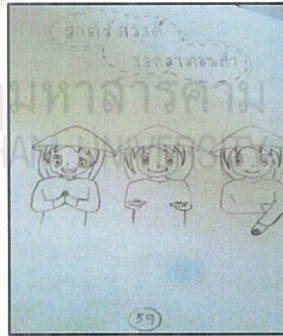
56

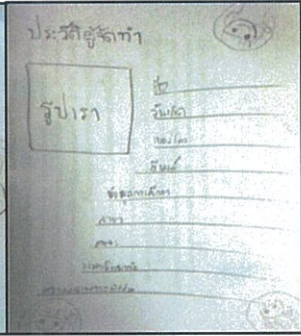
57

58

59

60

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล

นางสาวกุลชาติ จันทะหงษ์

วัน/เดือน/ปีเกิด

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2537

สถานที่ปัจจุบัน

203 หมู่ที่ 3 ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2554

มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร 107 ถนนห้าธันวาคมหาราช
ตำบลมุกดาหาร อำเภอมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 49000

พ.ศ. 2558

ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ) สาขาเทคโนโลยีมัลติมีเดียและแอนิเมชัน
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY